

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Гуманітарно-педагогічний факультет

ПОГОДЖЕНО
Декан гуманітарно-педагогічного
факультету, кандидат філософських
наук, доцент

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри іноземної філології
та перекладу, доктор педагогічних
наук, професор

_____ Савицька І.М.
(підпис)
" ____ " _____ 2025 р.

_____ Амеліна С.М.
(підпис)
" ____ " _____ 2025 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

“Засоби відтворення облігаторності в англійській та українській мовах (на матеріалі політичних текстів)”

Спеціальність: 035 філологія

Спеціалізація: 035.041 - германські мови та літератури (переклад включно)

Освітня програма : Англійська мова та друга іноземна мова

Орієнтація освітньої програми _____ освітньо-професійна _____
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи:

Доктор філологічних наук, професор _____
(науковий ступінь та вчене звання) (підпис)

Монашненко А. М.
(ПІБ)

Виконав/ла _____
(підпис)

Шаманський Д. В.
(ПІБ студента)

Київ – 2025

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Гуманітарно-педагогічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (ПІБ)
“ _____ ” _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТУ

Шаманський Денис Валентинович _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Спеціальність ____ 035 «Філологія» _____
(код і назва)

Освітня програма ____ «Англійська мова та друга іноземна» _____
(назва)

Орієнтація освітньої програми _____ освітньо-професійна _____
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Тема магістерської кваліфікаційної роботи: «Засоби відтворення облігаторності в англійській та українській мовах (на матеріалі політичних текстів)» _____

затверджена наказом ректора НУБіП України від “14” листопада 2025р. №2807 “С”

Термін подання завершеної роботи на кафедру _____
(рік, місяць, число)

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: Дослідження ґрунтується на положеннях сучасної теорії модальності, зокрема деонтичної модальності та її підкатегорії — облігаторності, а також на перекладознавчих підходах до відтворення модальних значень у текстах різних жанрів. Теоретичну базу становлять праці з когнітивної семантики, функціональної граматики, теорії перекладу та дискурс-аналізу політичної комунікації. Емпіричний матеріал включає англійські політичні тексти (міжнародні декларації, офіційні заяви, виступи політичних лідерів, урядові документи) та їх українські переклади або українські відповідники. Методологічну основу роботи становлять методи контекстуального аналізу, компонентного аналізу модальних значень, порівняльний перекладознавчий аналіз, елементи прагматичного та дискурс-аналізу

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретико-методологічний аналіз категорії облігаторності у сучасній лінгвістиці та перекладознавстві.
2. Визначення структурно-семантичних засобів вираження облігаторності в англійській та українській мовах.
3. Виявлення, аналіз і класифікація способів відтворення облігаторності у перекладі політичних текстів.

Дата видачі завдання “ _____ ” _____ 20__ р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Завдання прийняв до виконання _____

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОБЛІГАТОРНОСТІ ЯК МОВНОГО ЯВИЩА	9
1.1 Модальність та облігаторність у сучасній лінгвістиці.....	9
1.2 Засоби вираження облігаторності в англійській мові.....	12
1.3 Засоби вираження облігаторності в українській мові.....	16
Висновки до Розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ ТА ФУНКЦІЇ ОБЛІГАТОРНОСТІ	25
2.1 Комунікативно-прагматичні характеристики політичного дискурсу.....	25
2.2 Облігаторність як інструмент переконання в політичному дискурсі... ..	30
2.3 Типологія засобів облігаторності в англійських та українських політичних текстах.....	34
Висновки до Розділу 2.....	41
РОЗДІЛ 3. ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ ЗАСОБІВ ВІДТВОРЕННЯ ОБЛІГАТОРНОСТІ В АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТАХ	44
3.1 Лексико-граматичні засоби відтворення облігаторності.....	44
3.2 Синтаксичні та стилістичні засоби відтворення облігаторності.....	49
3.3 Труднощі та стратегії відтворення облігаторності при перекладі політичних текстів.....	53
Висновки до Розділу 3.....	60
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	66
ABSTRACT	70

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасних умовах глобалізації та інтенсифікації міжнародної політичної комунікації питання адекватного відтворення модальних значень набуває особливої ваги. Політичний дискурс як особливий тип інституційної комунікації характеризується високою концентрацією облігаторних конструкцій, що виражають необхідність, обов'язок, вимогу чи рекомендацію. Облігаторність як різновид деонтичної модальності виконує в політичних текстах стратегічні функції: легітимує владні рішення, мобілізує підтримку, формулює програмні цілі, делегітимує опонентів. У контексті зростання ролі України на міжнародній арені, особливо після 2022 року, якісний переклад політичних промов, заяв, документів українською та англійською мовами стає не лише технічною, але й політичною необхідністю.

Мета дослідження — з'ясувати механізми відтворення облігаторності на лексико-граматичному, синтаксичному та прагматичному рівнях, а також визначити характеристики та закономірності перекладацьких стратегій у відтворенні облігаторних конструкцій з української мови англійською та навпаки.

Для досягнення цієї мети передбачено виконання таких завдань:

1) охарактеризувати теоретичні засади облігаторності як функціонально-семантичної категорії у контексті модальності, здійснивши порівняльний аналіз підходів в українській та англійській науковій традиції в Розділі 3;

2) розробити типологію засобів вираження облігаторності в англійській та українській мовах, виокремивши їх функціональне навантаження в політичному дискурсі на різних мовних рівнях (лексичному, граматичному, синтаксичному, прагматичному);

3) дослідити релевантні стратегії перекладу облігаторних конструкцій з урахуванням прагматичних цілей, функціональної еквівалентності та культурної адекватності при передачі модальних значень у двомовному (українсько-англійському) політичному дискурсі;

4) описати методологічні засади зіставного та перекладознавчого аналізу, визначити принципи відбору корпусу політичних текстів, методи аналізу та критерії класифікації перекладацьких трансформацій облігаторності;

5) виявити основні типи лексико-граматичних, синтаксичних та стилістичних трансформацій при відтворенні облігаторності на прикладах із корпусу політичних промов, заяв та офіційних документів;

6) інтерпретувати результати дослідження стратегій відтворення облігаторності з урахуванням прагматичного контексту, ступеня функціональної еквівалентності та адекватності, а також визначити роль перекладача як медіатора між політичними культурами.

Об'єктом дослідження є процес відтворення облігаторних модальних конструкцій у перекладі політичних текстів з української мови англійською та з англійської мови українською.

Предметом дослідження є лінгвістичні та прагматичні аспекти засобів відтворення облігаторності в англійській та українській мовах на матеріалі політичного дискурсу.

Матеріалом дослідження слугував корпус автентичних політичних текстів загальним обсягом близько 250 000 знаків, до якого увійшли: промови президентів України та США (Володимира Зеленського, Джо Байдена) за 2022–2024 роки; офіційні заяви та комюніке Міністерства закордонних справ України та Держдепартаменту США; парламентські виступи депутатів Верховної Ради України та конгресменів США; тексти міжнародних резолюцій та декларацій з офіційними перекладами. Вибірка охоплює 350 контекстів вживання облігаторних конструкцій з їхніми перекладацькими відповідниками.

Для досягнення мети та вирішення завдань дослідження були застосовані такі методи:

1) описовий метод — для систематизації та класифікації засобів вираження облігаторності в обох мовах;

2) зіставний метод — для виявлення ізоморфних та аломорфних рис у системах вираження облігаторності в англійській та українській мовах;

- 3) структурно-семантичний аналіз — для дослідження семантики модальних операторів та їхніх синтаксичних функцій;
- 4) контекстуально-прагматичний аналіз — для визначення комунікативних функцій облігаторності в конкретних контекстах політичного дискурсу;
- 5) перекладознавчий аналіз — для ідентифікації перекладацьких трансформацій та оцінки їхньої адекватності;
- 6) корпусний метод — для аналізу реальних прикладів перекладів із сучасних політичних промов та документів;
- 7) методи кількісного аналізу — для встановлення частотності використання різних засобів облігаторності та перекладацьких стратегій.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні наукових уявлень про природу облігаторності як функціонально-семантичної категорії в політичному дискурсі та механізми її відтворення в межах мовної пари українська – англійська. Удосконалено наявні та розроблено комплексну типологію засобів вираження облігаторності в політичному дискурсі обох мов з урахуванням не лише структурно-мовних, а й прагматичних та соціокультурних чинників. Уточнено поняття функціональної еквівалентності при перекладі модальних категорій у контексті політичної комунікації. Систематизовано перекладацькі стратегії відтворення облігаторності (еквівалентний переклад, модуляція, транспозиція, експлікація, компенсація) та визначено критерії їх вибору залежно від прагматичних цілей, типу дискурсу та культурного контексту.

Уперше у фокусі зіставного та перекладознавчого дослідження опинились стратегії відтворення облігаторності в новітніх контекстах сучасного українського та англійського політичного дискурсу (2022–2024 роки), що дозволяє розглядати переклад як динамічний інструмент міжкультурного політичного посередництва. Запропоновано покроковий алгоритм аналізу перекладацьких рішень при відтворенні облігаторних конструкцій з урахуванням семантичних, граматичних, прагматичних та культурних

параметрів. Введено класифікацію перекладацьких трансформацій облігаторності, яка поєднує лінгвістичні та прагматичні аспекти, що робить дослідження унікальним і значущим для розвитку теорії та практики перекладу в Україні.

Практичне значення дослідження полягає в широких можливостях застосування його результатів у різних сферах мовної та міжкультурної комунікації. Отримані дані можуть бути використані у навчальному процесі при викладанні курсів з теорії та практики перекладу, порівняльної граматики, стилістики, політичної лінгвістики, а також дисциплін, пов'язаних з міжнародною комунікацією, зокрема для підготовки майбутніх перекладачів, дипломатів, політичних аналітиків і журналістів-міжнародників. Запропонована класифікація засобів вираження облігаторності та стратегій їх відтворення сприятиме розробці ефективніших методичних рекомендацій щодо формування перекладацької компетентності, особливо в контексті передачі модальних значень та відображення прагматичних інтенцій політичних текстів.

Окрім того, результати дослідження можуть бути корисними для фахівців у сфері професійного перекладу та локалізації, які працюють із українсько-англійськими політичними текстами. В умовах зростаючих глобалізаційних та інформаційних викликів, а також у контексті міжнародної політичної риторики, знання про релевантні типи перекладацьких трансформацій облігаторності дозволяє досягати точнішої комунікативної адекватності та мінімізувати ризики прагматичних втрат або викривлення модальних значень. Результати можуть слугувати основою для створення двомовних словників-довідників модальних операторів із прагматичними коментарями. Таким чином, дослідження робить внесок не лише у розвиток академічної теорії, але й у вдосконалення сучасної перекладацької практики в реальному контексті міжнародної політичної комунікації.

Структура та обсяг роботи. Загальний обсяг роботи складає 60 сторінок. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань) та додатків.

Вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення роботи. Розділ 1 присвячено теоретичним засадам дослідження облігаторності як мовного явища: розглянуто модальність та облігаторність у сучасній лінгвістиці, систематизовано засоби вираження облігаторності в англійській та українській мовах. Розділ 2 описує особливості політичного дискурсу та функції облігаторності: проаналізовано комунікативно-прагматичні характеристики політичного дискурсу, облігаторність як інструмент переконання, типологію засобів облігаторності в англійських та українських політичних текстах. Розділ 3 містить зіставний аналіз засобів відтворення облігаторності в англійських та українських політичних текстах: розглянуто лексико-граматичні, синтаксичні та стилістичні засоби відтворення, а також труднощі та стратегії відтворення облігаторності при перекладі політичних текстів. У Висновках узагальнено результати дослідження та окреслено перспективи подальших розвідок..

Апробація результатів дослідження проводилася у формі публікацій та виступів на наукових конференціях. Основні положення і результати магістерської роботи були представлені на VII Міжнародній науково-практичній студентській конференції «Світ мов і мови світу» (Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, 17 квітня 2025 р.) з доповіддю «Засоби відтворення облігаторності в англійській та українській мовах (на матеріалі політичних текстів)» (науковий керівник – доцент Маркова Ю. Р.).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОБЛІГАТОРНОСТІ ЯК МОВНОГО ЯВИЩА

1.1 Модальність та облігаторність у сучасній лінгвістиці

Питання модальності традиційно належить до найскладніших та найдискусійніших проблем сучасного мовознавства. Неоднозначність трактувань цієї категорії зумовлена її багатоаспектністю, різноманітними формами вираження та тісним зв'язком із суміжними лінгвістичними явищами. Модальність відображає ставлення мовця до висловлюваного, характеризує відношення між реальною дійсністю та тим, що про неї повідомляється [41, с. 1-4; 38, с.787-793].

У лінгвістичній науці склалося кілька підходів до визначення модальності. Представники логіко-філософського напрямку розглядають модальність як категорію, що виражає ставлення змісту судження до дійсності з точки зору реальності чи можливості. Функціонально-семантичний підхід трактує модальність як функціонально-семантичну категорію, що виражає різні види ставлення висловлювання до дійсності, а також різні види суб'єктивної кваліфікації повідомлюваного [40, с. 3-8; 32, с.515-517].

Особливої уваги заслуговує концепція В. Виноградова, який запропонував розрізняти об'єктивну та суб'єктивну модальність. Об'єктивна модальність становить обов'язковий компонент висловлювання і виражає відношення повідомлюваного до дійсності як реального або ірреального. Суб'єктивна модальність характеризує ставлення мовця до повідомлюваного і може бути відсутньою у висловлюванні. Така диференціація виявилася продуктивною для подальших досліджень модальних значень у різних мовах [10, с. 45-48].

Категорія облігаторності посідає особливе місце у системі модальних значень. Облігаторність (від лат. *obligatorius* – обов'язковий) являє собою різновид деонтичної модальності, що виражає необхідність виконання дії, зумовлену зовнішніми обставинами, соціальними нормами, моральними принципами чи волевиявленням мовця. На відміну від епістемічної модальності, яка стосується ступеня впевненості мовця у достовірності інформації, деонтична

модальність пов'язана зі сферою обов'язку, дозволу, заборони та інших регулятивних відносин [41, с. 70-96; 43].

Деонтична модальність охоплює широкий спектр значень, серед яких облігаторність займає центральне положення. Вона протиставляється факультативності (необов'язковості дії), дозволу (можливості виконати дію без перешкод) та забороні (неможливості виконання дії через заборону). Облігаторність передбачає імперативність, тобто вказівку на обов'язковість реалізації дії незалежно від бажання суб'єкта [33, с.45-67].

Сучасні дослідження модальності вирізняють кілька підтипів облігаторності залежно від джерела зобов'язання. Соціальна облігаторність визначається суспільними нормами, законами, правилами поведінки у колективі. Моральна облігаторність ґрунтується на етичних принципах, совісті, відчутті обов'язку перед іншими. Раціональна облігаторність пов'язана з логічною необхідністю виконання дії для досягнення певної мети. Авторитарна облігаторність виникає внаслідок волевиявлення особи, наділеної владою або авторитетом [39, с. 21-45] .

Межа між різними типами облігаторності часто виявляється нечіткою, оскільки конкретне висловлювання може одночасно апелювати до кількох джерел зобов'язання. Наприклад, фраза "Ви повинні дотримуватися правил" може виражати як соціальну (дотримання встановлених норм), так і авторитарну (наказ керівника) облігаторність. Інтерпретація залежить від комунікативної ситуації, статусу учасників спілкування та ширшого контексту.

У лінгвістичних дослідженнях останніх десятиліть простежується тенденція до аналізу облігаторності у прагматичному аспекті. Прагматичний підхід розглядає облігаторні висловлювання як мовленнєві акти, що виконують директивну функцію – спонукають адресата до дії. При цьому враховуються екстралінгвістичні чинники: соціальні ролі комунікантів, ситуація спілкування, культурні традиції та стратегії ввічливості [42, с. 11-34].

Важливим аспектом вивчення облігаторності є градуальність цього модального значення. Категорична облігаторність не залишає адресату свободи

вибору і часто втілюється у формі прямого наказу. Пом'якшена облігаторність висловлюється менш категорично, передбачає можливість ухилення від виконання дії або враховує особисті обставини адресата. Ступінь категоричності визначається комплексом лексичних, граматичних та інтонаційних засобів [41, с. 100-115].

Облігаторність тісно пов'язана з категорією спонукальності, однак ці поняття не є тотожними. Спонукальність становить ширшу категорію, що охоплює різні способи впливу на адресата з метою спонукати його до дії: від ввічливого прохання до категоричного наказу. Облігаторність акцентує увагу на обов'язковості виконання дії, тоді як спонукальність може виражати бажаність, рекомендацію чи пораду без відтінку категоричної необхідності.

Дослідження облігаторності у зіставному аспекті виявляє як універсальні, так і специфічні риси вираження цього модального значення в різних мовах. Універсальність полягає у наявності облігаторності як семантичної категорії у всіх природних мовах, оскільки регулятивна функція мови є базовою для людської комунікації. Специфіка виявляється у наборі мовних засобів, їхній частотності, прагматичних особливостях використання та культурних конотаціях [40, с. 150-178].

Когнітивний підхід до вивчення модальності пропонує розглядати облігаторність як ментальний концепт, що структурує наше розуміння соціальних відносин та моральних зобов'язань. У концептуальній системі мовця облігаторність пов'язана з уявленнями про норму, відповідальність, владу та справедливість. Мовні засоби вираження облігаторності відображають ці концептуальні структури і водночас формують їх через мовну практику [48, с. 49-75; 47, с. 78-92].

Сучасні корпусні дослідження дозволяють виявити закономірності функціонування облігаторних конструкцій у різних типах дискурсу. Юридичний дискурс характеризується високою частотністю облігаторних модальних операторів та спеціалізованою термінологією. Офіційно-діловий стиль надає перевагу імпліцитним формам вираження облігаторності через безособові

конструкції. Побутове спілкування використовує різноманітні стратегії пом'якшення категоричності через питальні форми, умовний спосіб або непрямі мовленнєві акти.

Соціолінгвістичний аспект облігаторності стосується варіювання засобів її вираження залежно від соціальних характеристик комунікантів. Асиметрія соціальних ролей (керівник – підлеглий, викладач – студент, батьки – діти) визначає вибір більш або менш категоричних форм. Гендерні, вікові та регіональні фактори також впливають на вживання облігаторних конструкцій. Дослідження свідчать, що жінки частіше вдаються до пом'якшених форм вираження облігаторності, тоді як чоловіки схильні до більш прямих директивних висловлювань.

Діахронічний вимір дослідження облігаторності розкриває еволюцію засобів її вираження у зв'язку із соціокультурними змінами. Трансформація суспільних відносин, демократизація комунікації, вплив глобалізації позначаються на частотності та конотаціях облігаторних конструкцій. Спостерігається тенденція до уникнення надто категоричних форм у публічному дискурсі розвинених демократій, що відображає зміну у системі соціальних цінностей та комунікативних норм [5, с. 67-89].

1.2 Засоби вираження облігаторності в англійській мові

Англійська мова характеризується розвиненою системою засобів вираження облігаторності, що охоплює лексичний, граматичний та синтаксичний рівні. Ключову роль у вираженні облігаторних значень відіграють модальні дієслова, які становлять специфічну граматичну категорію англійської мови з особливими морфологічними та синтаксичними властивостями.

Модальне дієслово *must* є найтипівішим засобом вираження категоричної облігаторності в англійській мові. Воно вказує на необхідність виконання дії, зумовлену зовнішніми обставинами, правилами або внутрішнім переконанням мовця. Конструкції з *must* відображають високий ступінь категоричності: *You must submit the report by Friday* (Ви повинні подати звіт до п'ятниці). У цьому

реченні облігаторність може впливати з робочих інструкцій, наказу керівництва або дедлайну проєкту.

Важливо відзначити, що *must* виражає не лише зовнішню необхідність, але й суб'єктивну впевненість мовця у необхідності дії. Речення *I must finish this work today* відображає внутрішнє зобов'язання, яке мовець накладає на себе. Така суб'єктивна модальність часто пов'язана з почуттям обов'язку, відповідальності або раціональним усвідомленням необхідності [24, с. 55-85; 44, с. 219-239].

Модальне дієслово *have to* функціонує як близький синонім *must*, однак має певні семантичні та прагматичні відмінності. Конструкції з *have to* зазвичай підкреслюють зовнішню природу зобов'язання, тоді як *must* може виражати як зовнішню, так і внутрішню необхідність. Порівняймо: *I have to wear a uniform* (Я мушу носити уніформу – це встановлене правило) та *I must tell her the truth* (Я мусію сказати їй правду – це моє внутрішнє переконання).

Перевага *have to* полягає у його можливості змінюватися за часами, що компенсує морфологічну обмеженість *must*. Англійська мова використовує *have to* для вираження облігаторності у минулому (*had to*) та майбутньому (*will have to*) часі. Така граматична функціональність робить *have to* дуже частотним у різних типах дискурсу [31, с. 178-195; 20, с. 485-492].

Модальна конструкція *need to* виражає пом'якшену облігаторність, що межує з необхідністю та доцільністю. Хоча *need to* вказує на потребу виконання дії, воно звучить менш категорично, ніж *must* або *have to*: *You need to see a doctor* (Вам треба звернутися до лікаря). Така порада містить рекомендацію, але залишає адресату певну свободу вибору.

Дієслово *should* становить важливий засіб вираження послабленої облігаторності у формі поради, рекомендації або морального обов'язку. Конструкції з *should* вказують на бажаність або правильність дії, не вимагаючи її категоричного виконання: *Students should attend all lectures* (Студенти повинні відвідувати всі лекції). Це висловлювання містить рекомендацію, порушення якої не обов'язково тягне за собою санкції.

У британському варіанті англійської мови зберігається архаїчне модальне дієслово *shall*, яке у певних контекстах виражає сильну облігаторність. У юридичному дискурсі *shall* традиційно вказує на обов'язкову вимогу: *The tenant shall pay rent monthly* (Орендар зобов'язаний сплачувати оренду щомісяця). Проте в американському варіанті та сучасній британській англійській простежується тенденція до заміни *shall* на *must* або *will* навіть у офіційних документах [36, с. 67-89; 37, с. 156-167].

Модальна конструкція *ought to* семантично близька до *should*, але має відтінок морального зобов'язання або відповідності нормі. Вона частіше вживається у британській англійській та набуває певної літературності: *We ought to help those in need* (Ми зобов'язані допомагати нужденним). Облігаторність тут впливає з етичних принципів, а не з формальних вимог.

Для вираження послабленої облігаторності англійська мова активно використовує модальні прикметники та іменники. Конструкції з *be supposed to* вказують на очікування, правила або домовленості: *You are supposed to be here at 9 a.m.* (Ви маєте бути тут о 9 ранку). Така форма вираження облігаторності звучить менш категорично та часто натякає на можливість невиконання зобов'язання [25, с. 89-112].

Прикметники модального значення типу *necessary, obligatory, compulsory, mandatory* у поєднанні з інфінітивом створюють синтаксичні конструкції для вираження облігаторності: *It is necessary to submit the application form* (Необхідно подати форму заявки). Такі безособові конструкції типові для офіційно-ділового та наукового стилів, де вони допомагають уникнути прямої адресації та надають висловлюванню об'єктивності.

Іменники *obligation, duty, necessity, requirement* також служать для номіналізації облігаторного значення: *There is an obligation to disclose all relevant information* (Існує зобов'язання розкрити всю релевантну інформацію). Номінативні конструкції характерні для юридичного та академічного дискурсу, де абстрактність та безособовість є стилістичними перевагами.

Значну роль у вираженні облігаторності відіграє імператив – наказовий спосіб дієслова. Імперативні конструкції безпосередньо спонукають адресата до дії: *Submit your homework on time!* (Здавайте домашнє завдання вчасно!). Категоричність імперативу може пом'якшуватися лексичними засобами (*please*), питальними формами (*Will you...?, Would you...?*) або умовним способом (*If you could...*) [44, с. 240-267].

Англійська мова пропонує різноманітні стратегії пом'якшення категоричності облігаторних висловлювань. Питальні конструкції з модальними дієсловами функціонують як непрямі мовленнєві акти: *Could you send me the file?* формально є питанням про можливість, але прагматично інтерпретується як ввічливе прохання з відтінком облігаторності. Умовний спосіб (*would, could*) та заперечна форма (*wouldn't you, couldn't you*) додатково знижують категоричність.

У діловій англійській мові поширені пасивні конструкції для імпліцитного вираження облігаторності: *All documents must be signed* (Усі документи повинні бути підписані). Пасивний стан дозволяє зосередити увагу на самій дії та її обов'язковості, залишаючи виконавця на другому плані або невизначеним. Така синтаксична стратегія типова для інструкцій, правил та офіційних документів.

Лексичні засоби вираження облігаторності включають широкий спектр дієслів та дієслівних словосполучень: *be required to, be obliged to, be bound to, be compelled to, be forced to*. Кожне з цих виразів має специфічні конотації. Наприклад, *be forced to* підкреслює примусовий характер зобов'язання, тоді як *be bound to* може вказувати на моральний або юридичний обов'язок [26, с. 329-340; 29, с. 143-178].

Прислівники інтенсифікатори (*absolutely, definitely, certainly*) посилюють категоричність облігаторних висловлювань: *You absolutely must follow these instructions* (Ви абсолютно маєте дотримуватися цих інструкцій). Навпаки, прислівники типу *perhaps, maybe, possibly* у поєднанні з модальними дієсловами знижують категоричність та наближають висловлювання до припущення чи поради.

Особливу увагу заслуговують перформативні дієслова (*order, command, require, demand*), які експліцитно виражають мовленнєву дію накладання зобов'язання: *I order you to leave immediately* (Наказую вам негайно піти). Перформативні висловлювання одночасно описують дію та здійснюють її, проте у повсякденному спілкуванні вони сприймаються як надто формальні або агресивні.

У сучасній англійській мові спостерігається тенденція до диверсифікації засобів вираження облігаторності залежно від комунікативної ситуації. Неформальне спілкування надає перевагу пом'якшеним формам та непрямим мовленнєвим актам. Формальний дискурс дотримується традиційних модальних операторів. Професійна комунікація виробляє власні конвенції, балансуючи між категоричністю вимог та ввічливістю відносин між колегами.

Вплив цифрової комунікації на вираження облігаторності проявляється у скороченні та спрощенні конструкцій. Електронні повідомлення та чати часто використовують еліптичні імперативи (*Send ASAP*) або аббревіатури (*MUST READ*). Водночас зростає усвідомлення важливості ввічливості у письмовій комунікації, що стимулює використання пом'якшувальних стратегій навіть у коротких повідомленнях [20, с. 556-572].

1.3 Засоби вираження облігаторності в українській мові

Українська мова представляє самобутню систему вираження облігаторності, яка відображає структурні особливості слов'янських мов та специфіку національної комунікативної культури. На відміну від англійської, українська не має розвиненої системи модальних дієслів, тому облігаторність виражається переважно через модальні слова, предикативи, синтаксичні конструкції та граматичну категорію способу дієслова.

Центральну роль у вираженні облігаторності відіграє дієслово "мусити", яке вказує на необхідність дії, зумовлену зовнішніми обставинами або внутрішнім зобов'язанням: *Я мушу закінчити роботу сьогодні*. Це дієслово може виражати як об'єктивну необхідність (зовнішній тиск обставин), так і суб'єктивну

(усвідомлення мовцем неминучості дії). Категоричність висловлювань з "мусити" є досить високою, що робить це дієслово функціональним відповідником англійського *must*.

Дієслово "повинен" становить ще один важливий засіб вираження облігаторності в українській мові. Воно підкреслює моральний або соціальний аспект зобов'язання: *Ми повинні допомагати один одному*. Семантична різниця між "мусити" та "повинен" полягає у відтінках: "мусити" частіше вказує на вимушеність та неминучість, тоді як "повинен" наголошує на обов'язку та відповідальності. Втім, у розмовному мовленні ці дієслова часто функціонують як взаємозамінні [2, с.205-234; 4, с.298-315].

Предикативи (слова категорії стану) відіграють важливу роль у вираженні модальних значень української мови. Предикатив "треба" вказує на необхідність дії, причому може виражати як об'єктивну потребу (*Треба сплатити рахунки*), так і пом'якшену пораду (*Тобі треба відпочити*). Облігаторність у конструкціях з "треба" є менш категоричною порівняно з "мусити", що дозволяє використовувати цей предикатив у широкому діапазоні комунікативних ситуацій.

Предикатив "потрібно" семантично близький до "треба", але має відтінок раціональної необхідності або доцільності: *Потрібно розглянути всі варіанти*. У науковому та офіційно-діловому стилях "потрібно" переважає над розмовним "треба". Ця форма створює враження об'єктивності та обґрунтованості необхідності, що важливо для аргументативного дискурсу.

Предикатив "необхідно" виражає сильну облігаторність, часто пов'язану з логічною або практичною неминучістю дії: *Необхідно дотримуватися правил безпеки*. Це слово характерне для офіційного стилю, інструкцій, наукових текстів. Його стилістична маркованість робить його менш природним у повсякденному спілкуванні, де надається перевага більш нейтральним "треба" або "потрібно".

Український наказовий спосіб дієслова є прямим засобом вираження категоричної облігаторності. Імперативні форми безпосередньо спонукають

адресата до дії: *Зроби це негайно!*, *Приходьте вчасно!*. Категоричність імперативу може варіюватися залежно від інтонації, наявності часток (*будь ласка, же, но*) та контексту. Наприклад, *Зателефонуй, будь ласка* звучить як ввічливе прохання, тоді як *Зателефонуй негайно!* має характер наказу [6, с. 156-189; 10, с. 49-54].

Важливу функцію у вираженні облігаторності виконують конструкції з інфінітивом. Безособовий інфінітив може виражати категоричну вимогу, правило або інструкцію: *Палити заборонено*, *Перехід дороги здійснювати на зелене світло*. Такі конструкції типові для інструкцій, оголошень, правил поведінки, де вони створюють ефект загальнообов'язкової норми, що не залежить від конкретних виконавців.

Українська мова активно використовує словосполучення з абстрактними іменниками для номіналізації облігаторного значення: *обов'язок, необхідність, потреба, зобов'язання*. Такі номінативні конструкції характерні для офіційно-ділового та наукового стилів: *Обов'язок кожного громадянина – дотримуватися законів, Необхідність реформування системи є очевидною*. Номіналізація надає висловлюванню об'єктивності та абстрагованості.

Прикметники модального значення (*обов'язковий, необхідний, неминучий, потрібний*) у поєднанні з іменниками або інфінітивом створюють конструкції для вираження облігаторності: *Обов'язкова реєстрація, Необхідно виконати завдання*. Ці прикметники можуть виступати в ролі присудка (*Виконання цієї умови є обов'язковим*) або означення (*обов'язкові предмети*) [12, с. 78-95; 3, с. 134-156].

Дієслова з семантикою необхідності та зобов'язання (*зобов'язати, змусити, примусити, вимагати, наказати*) експліцитно виражають накладання зобов'язання на адресата: *Керівництво зобов'язало працівників пройти навчання, Обставини змусили нас змінити плани*. Ці дієслова відрізняються відтінками: "зобов'язати" вказує на офіційне або моральне зобов'язання, "змусити" підкреслює примусовість та часто небажаність дії для суб'єкта.

Умовний спосіб дієслова в українській мові може виражати пом'якшену облігаторність у формі поради або м'якої рекомендації: *Тобі слід би звернутися до фахівця, Варто було б подумати про це раніше*. Частка "б" (би) надає висловлюванню відтінку гіпотетичності, що знижує категоричність порівняно з прямим імперативом.

Питальні конструкції з модальними словами функціонують як стратегія непрямого вираження облігаторності, пом'якшуючи категоричність через ввічливу форму: *Чи не варто б вам перевірити цю інформацію?, Чи не могли б ви допомогти?*. Такі питання є риторичними, оскільки насправді виражають м'яке спонукання до дії, а не запит інформації. Ця стратегія широко використовується у ситуаціях, де пряме вираження облігаторності було б невідповідним або неввічливим.

Частки відіграють важливу роль у модуляції ступеня категоричності облігаторних висловлювань. Частка "хай" може посилювати імперативність: *Хай виконують свої обов'язки!*. Частка "ну" додає відтінку нетерплячості або наполегливості: *Ну зроби вже це!*. Частка "будь ласка" є універсальним засобом пом'якшення категоричності будь-якого спонукального висловлювання [9, с. 234-267].

Синтаксичні засоби вираження облігаторності включають безособові конструкції, що дозволяють уникнути прямої адресації та надають висловлюванню загального характеру: *Слід дотримуватися інструкцій, Належить виконувати розпорядження*. Дієслова "слід", "належить", "варто" у поєднанні з інфінітивом створюють форми пом'якшеної облігаторності, що балансують між категоричною вимогою та рекомендацією.

Пасивні конструкції з модальним значенням також служать для імпліцитного вираження облігаторності: *Роботу має бути виконано до кінця тижня, Звіт повинен бути поданий вчасно*. Такі конструкції типові для офіційно-ділового стилю, де вони дозволяють зосередити увагу на самій дії та її обов'язковості, залишаючи виконавця імпліцитним або другорядним.

Прислівники часу та способу дії можуть посилювати або послаблювати категоричність облігаторних висловлювань. Прислівники *негайно, терміново, обов'язково, безумовно* інтенсифікують облігаторність: *Негайно виконати наказ!, Обов'язково з'явиться на зустріч*. Натомість прислівники *бажано, по можливості, краще* знижують категоричність та наближають висловлювання до поради: *Бажано завершити проєкт раніше терміну*.

Фразеологічні одиниці збагачують експресивність вираження облігаторності в українській мові. Вирази на кшталт *мати на увазі, брати до уваги, не можна не зробити* імпліцитно вказують на необхідність певних дій. Ідіоматичні конструкції типу *волею-неволею, хочеш не хочеш* підкреслюють неминучість дії незалежно від бажання суб'єкта: *Волею-неволею доведеться погодитися з їхньою позицією* [3, с. 178-201].

Регіональні та соціолектні варіанти української мови демонструють певну специфіку у вираженні облігаторності. У західних діалектах зберігається архаїчне "мати" у значенні обов'язку: *Маю це зробити*. У розмовному мовленні поширені спрощені конструкції та еліптичні форми: *Треба йти* замість *Нам треба йти*, *Час виконувати* замість повнішої конструкції з експліцитним суб'єктом.

Стилістична диференціація засобів вираження облігаторності у українській мові є досить вираженою. Офіційно-діловий стиль надає перевагу книжним формам (*необхідно, належить, слід, зобов'язаний*), пасивним та безособовим конструкціям. Розмовний стиль використовує нейтральні (*треба, потрібно, мусити*) або експресивні (*давай, ану*) засоби. Науковий стиль тяжіє до безособових конструкцій та номіналізації.

Культурні особливості української комунікації позначаються на прагматиці облігаторних висловлювань. Традиційна українська етика надає великого значення ввічливості та шанобливості у спілкуванні, що стимулює використання пом'якшувальних стратегій навіть у ситуаціях формального підпорядкування. Непрямі способи вираження облігаторності, питальні форми,

умовний спосіб є поширенішими у повсякденній комунікації, ніж категоричні накази.

Інтонація відіграє критичну роль у диференціації різних типів облігаторності в усному мовленні. Одна й та сама синтаксична конструкція може інтерпретуватися як категоричний наказ, нейтральна інструкція або ввічливе прохання залежно від інтонаційного оформлення. Наприклад, фраза *Зачиніть двері* може звучати як різка вимога, спокійне прохання або навіть жартівлива репліка [9, с. 289-312; 14, с. 112-134].

Сучасна українська мова демонструє певні тенденції у розвитку засобів вираження облігаторності. Спостерігається розширення функцій розмовних варіантів за рахунок книжних форм у неофіційній комунікації. Вплив інформаційних технологій призводить до скорочення та спрощення конструкцій у електронному спілкуванні. Водночас зростає увага до етикетних норм у професійній комунікації, що стимулює використання ввічливих форм вираження облігаторності.

Порівняння засобів вираження облігаторності в українській та англійській мовах виявляє як типологічні відмінності, так і функціональні паралелі. Якщо англійська мова володіє спеціалізованою системою модальних дієслів, то українська компенсує їх відсутність різноманітними лексико-синтаксичними засобами. Обидві мови демонструють багатство стратегій пом'якшення категоричності, що відображає універсальну потребу у ввічливій та ефективній комунікації [10, с. 55-58].

Висновки до Розділу 1

Теоретичний аналіз облігаторності як мовного явища дозволяє зробити низку важливих узагальнень щодо природи та функціонування цієї модальної категорії у сучасних мовах.

Облігаторність становить важливий різновид деонтичної модальності, що виражає необхідність виконання дії, зумовлену зовнішніми обставинами, соціальними нормами, моральними принципами або волевиявленням мовця. На відміну від епістемічної модальності, яка стосується ступеня впевненості у достовірності інформації, облігаторність належить до сфери регулювання людської поведінки та соціальних відносин. Це зумовлює її особливе місце у комунікативній практиці та тісний зв'язок з категоріями спонукальності, імперативності та директивності.

Дослідження виявило багатоаспектність облігаторності, яка проявляється у кількох вимірах. Семантичний аспект стосується джерел зобов'язання (соціальна, моральна, раціональна, авторитарна облігаторність) та ступеня категоричності (від категоричного наказу до м'якої рекомендації). Прагматичний аспект охоплює функціонування облігаторних висловлювань як мовленнєвих актів з урахуванням комунікативної ситуації, соціальних ролей учасників та стратегій ввічливості. Когнітивний аспект розглядає облігаторність як ментальний концепт, що структурує розуміння соціальних відносин та зобов'язань.

Аналіз засобів вираження облігаторності в англійській мові продемонстрував розвинену систему модальних дієслів (must, have to, should, ought to, need to), кожне з яких має специфічні семантичні відтінки та прагматичні функції. Англійська мова характеризується чіткою граматикалізацією модальних значень через спеціалізовану категорію модальних дієслів. Важливу роль відіграють також модальні прикметники, іменники, імперативні конструкції та різноманітні синтаксичні стратегії пом'якшення категоричності.

Українська мова демонструє іншу типологічну модель вираження облігаторності, що базується переважно на лексико-синтаксичних засобах. За відсутності розвиненої системи модальних дієслів українська мова використовує дієслова мусити, повинен, предикативи (треба, потрібно, необхідно), наказовий спосіб, інфінітивні та безособові конструкції, модальні прикметники та іменники. Ця різноманітність засобів забезпечує гнучкість та виразність у передачі різних відтінків облігаторності.

Зіставний аналіз виявив як універсальні, так і специфічні риси вираження облігаторності в обох мовах. До універсальних належать: наявність облігаторності як семантичної категорії, градуальність категоричності, існування стратегій пом'якшення директивності, зв'язок з соціальними відносинами та етикетними нормами. Специфіка полягає у структурних способах вираження (граматикалізація в англійській vs лексико-синтаксичні засоби в українській), частотності окремих конструкцій, стилістичній маркованості та культурних конотаціях.

Важливим висновком є визнання контекстуальної залежності інтерпретації облігаторних висловлювань. Ступінь категоричності визначається не лише вибором конкретного мовного засобу, але й комплексом факторів: інтонацією, соціальними ролями комунікантів, типом дискурсу, культурними конвенціями. Одна й та сама граматична конструкція може виражати категоричну вимогу, нейтральну інструкцію або ввічливе прохання залежно від контексту.

Сучасні тенденції у вираженні облігаторності в обох мовах відображають загальні соціокультурні зміни. Спостерігається рух у бік менш категоричних та більш ввічливих форм комунікації, що пов'язано з демократизацією суспільних відносин. Водночас цифрова комунікація стимулює скорочення та спрощення конструкцій. Професійна та ділова комунікація виробляє власні конвенції, що балансують між ефективністю (чіткістю вимог) та підтриманням позитивних робочих відносин.

Теоретичні засади, розглянуті у цьому розділі, створюють міцний фундамент для подальшого емпіричного дослідження функціонування

облігаторності у конкретних типах дискурсу. Розуміння семантичної структури, граматичних засобів та прагматичних функцій облігаторності є необхідною передумовою для адекватного аналізу реального мовного матеріалу та виявлення закономірностей використання облігаторних конструкцій у різних комунікативних контекстах.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ ТА ФУНКЦІЇ ОБЛІГАТОРНОСТІ

2.1 Комунікативно-прагматичні характеристики політичного дискурсу
Політичний дискурс становить один із найскладніших та найбагатогранніших типів інституційної комунікації. Його специфіка полягає у поєднанні інформативної, аргументативної, маніпулятивної та ритуальної функцій, що реалізуються у процесі боротьби за владу, її легітимацію та здійснення. На відміну від побутового спілкування, політична комунікація завжди є публічною, стратегічно спланованою та орієнтованою на досягнення конкретних політичних цілей.

Основною метою політичного дискурсу є вплив на свідомість та поведінку аудиторії з метою формування або зміни політичних переконань, мобілізації підтримки, легітимації владних рішень. Політики використовують мову не просто для передачі інформації, але як інструмент конструювання соціальної реальності, створення певної картини світу, в якій їхні дії та ідеї видаються природними, необхідними та виправданими. Ця конструктивістська функція мови робить дискурс-аналіз критично важливим для розуміння механізмів політичної влади [49, с. 11-37; 27, с. 1-28].

Учасники політичного дискурсу відіграють різні комунікативні ролі, що визначають характер їхньої взаємодії. Політик виступає як відправник повідомлення, який прагне переконати аудиторію у правильності своєї позиції. Електорат або громадськість є адресатом, на якого спрямовано переконувальні стратегії. Опоненти становлять ще одну важливу групу учасників, присутність яких (реальна чи уявна) змушує політика не лише пропонувати власне бачення, але й захищатися від критики та дискредитувати альтернативні погляди.

Комунікативні ситуації політичного дискурсу вирізняються значною різноманітністю: парламентські дебати, передвиборчі промови, інтерв'ю, прес-конференції, політичні маніфести, законопроекти. Кожен жанр має специфічні конвенції, що визначають прийнятні способи аргументації, ступінь емоційності,

формальність мови та стратегії звернення до аудиторії. Парламентські дебати характеризуються високим ступенем конфліктності та дотриманням процедурних правил. Передвиборчі промови орієнтовані на емоційний вплив та мобілізацію підтримки. Законопроекти вимагають точності формулювань та відповідності юридичним нормам.

Однією з ключових характеристик політичного дискурсу є його аргументативність. Політики постійно обґрунтовують свої позиції, спростовують опонентів, апелюють до цінностей, фактів, авторитетів. Аргументація у політичному дискурсі часто поєднує раціональні докази з емоційними апеляціями. Логічні аргументи підкріплюються статистикою, експертними оцінками, історичними прикладами. Емоційні апеляції звертаються до почуттів аудиторії: страху, надії, гордості, обурення. Така комбінація робить політичний дискурс особливо переконливим [23, с. 35-67; 18, с. 45-78].

Маніпулятивний потенціал політичного дискурсу реалізується через різноманітні риторичні прийоми та дискурсивні стратегії. Евфемізми дозволяють пом'якшити або приховати неприємні факти: замість "війна" говорять про "спеціальну операцію", замість "підвищення податків" – про "оптимізацію фіскальної політики". Дисфемізми навпаки загострюють негативне сприйняття дій опонентів. Метафоричні конструкції створюють певні ментальні моделі політичної реальності: "боротьба з корупцією", "будівництво демократії", "захист національних інтересів".

Поляризація становить центральну стратегію політичного дискурсу, що виявляється у конструюванні опозиції "ми" – "вони". Політики систематично підкреслюють позитивні характеристики власної групи (чесність, компетентність, патріотизм) та негативні риси опонентів (корумпованість, непрофесіоналізм, зрада національних інтересів). Така дихотомія спрощує складну політичну реальність, полегшуючи аудиторії вибір сторони та посилюючи внутрішньогрупову солідарність.

Інтертекстуальність пронизує політичний дискурс на всіх рівнях. Політики постійно цитують попередників, апелюють до конституційних норм, історичних

документів, висловлювань авторитетів. Такі референції виконують кілька функцій: легітимують власну позицію через зв'язок з визнаними джерелами авторитету, демонструють ерудицію та культурний капітал політика, створюють відчуття спадкоємності та традиції. Особливо важливою є апеляція до національних міфів та символів, що активізують колективну пам'ять та ідентичність[50, с. 24-56; 45, с. 44-89] .

Прагматична організація політичного дискурсу передбачає складну взаємодію прямих та непрямих мовленнєвих актів. Поряд з експліцитними твердженнями, обіцянками, звинуваченнями політики активно використовують імплікатури – непряме передавання смислів, які аудиторія має вивести самостійно. Така стратегія дозволяє висловлювати спірні або образливі речі, зберігаючи можливість заперечити буквальне значення слів. Риторичні питання, натяки, іронія створюють багатшаровість політичного висловлювання.

Модальність відіграє критичну роль у політичному дискурсі, оскільки політики рідко мають справу з абсолютними істинами. Епістемічна модальність дозволяє виражати різні ступені впевненості у достовірності інформації: від категоричних тверджень до обережних припущень. Деонтична модальність, до якої належить облігаторність, використовується для формулювання програм, вимог, зобов'язань. Вибір модальних засобів відображає не лише суб'єктивну впевненість політика, але й риторичну стратегію: категоричність створює враження сили та рішучості, обережність – виваженості та відповідальності.

Ідеологічна функція політичного дискурсу виявляється у тому, що будь-яке політичне висловлювання відображає певну систему цінностей та уявлень про належний соціальний порядок. Навіть вибір лексики є ідеологічно навантаженим: "терористи" чи "борці за свободу", "мігранти" чи "біженці", "реформи" чи "експерименти". Дискурс-аналіз дозволяє виявляти імпліцитні ідеологічні припущення, що стоять за поверхневими формулюваннями [46, с. 234-267; 30, с. 89-123].

Мультимодальність сучасного політичного дискурсу розширює його виразні можливості. Окрім вербальних засобів, політична комунікація активно

використовує паравербальні (інтонація, темп, гучність мовлення) та невербальні (жести, міміка, пози) канали. Візуальний компонент (фотографії, відео, інфографіка) набуває дедалі більшого значення в епоху цифрових медіа. Політичні месиджі конструюються як мультимодальні тексти, де вербальний зміст підсилюється або модифікується іншими семіотичними ресурсами.

Жанрова диференціація політичного дискурсу передбачає різний ступінь формальності, конфліктності та переконувальності. Програмні документи партій формулюють політичні цілі та шляхи їх досягнення, використовуючи абстрактну лексику та майбутній час. Парламентські виступи поєднують аргументацію з полемікою, дотримуючись процедурних обмежень. Популістські промови апелюють до емоцій "простих людей", протиставляючи їх корумпованим елітам. Дипломатична комунікація вимагає особливої обережності формулювань та уникнення прямих звинувачень.

Темпоральна організація політичного дискурсу відображає специфіку політичної діяльності, орієнтованої на майбутнє. Політики постійно обіцяють зміни, проєктують бажані сценарії розвитку, застерігають від небажаних наслідків. Минуле використовується як резервуар аргументів: успіхи попередників привласнюються, помилки приписуються опонентам. Теперішнє часто проблематизується як криза, що вимагає термінових рішень. Така темпоральна риторика мобілізує електорат та легітимує політичні дії.

Етичні стратегії спрямовані на конструювання сприятливого образу політика як надійного, компетентного, чесного лідера. Автобіографічні наративи демонструють життєвий досвід та подолані труднощі. Апеляції до спільних цінностей створюють відчуття солідарності з аудиторією. Демонстрація експертності через використання спеціальної термінології підкріплює образ професіонала. Етична риторика є критично важливою, оскільки довіра до політика визначає сприйняття його меседжів [34, с. 45-89; 22, с. 156-189].

Патосні стратегії мобілізують емоційні ресурси аудиторії. Страх перед зовнішніми або внутрішніми загрозами стимулює підтримку жорстких заходів. Надія на краще майбутнє мотивує електорат терпіти теперішні труднощі.

Обурення несправедливістю канал ізується у підтримку радикальних змін. Гордість національними досягненнями зміцнює колективну ідентичність. Емоційний резонанс між політиком та аудиторією часто виявляється важливішим за раціональні аргументи.

Логосні стратегії забезпечують раціональну переконливість політичного дискурсу. Причинно-наслідкові зв'язки обґрунтовують політичні рішення: якщо не вжити заходів, настануть негативні наслідки. Кількісні дані створюють ілюзію об'єктивності та точності. Посилання на експертів легітимують спірні твердження. Історичні аналогії дозволяють екстраполювати уроки минулого на теперішнє. Проте логічна аргументація у політиці часто є селективною та тенденційною.

Контекстуальна залежність політичного дискурсу виявляється у тому, що інтерпретація політичних висловлювань вимагає знання широкого контексту: політичної ситуації, історії відносин між учасниками, культурних конвенцій, медійного висвітлення подій. Одне й те саме висловлювання може сприйматися як виважена критика або образлива інвектива залежно від контексту. Ця багатозначність робить політичний дискурс об'єктом постійних інтерпретативних суперечок.

Діалогічність політичного дискурсу проявляється навіть у монологічних жанрах. Політик завжди орієнтується на реальну чи уявну аудиторію, передбачає можливі заперечення, відповідає на критику опонентів. Риторичні питання імітують діалог, залучаючи аудиторію до спільного міркування. Цитування опонентів з подальшим спростуванням створює ефект полеміки. Така діалогічність активізує увагу аудиторії та посилює переконувальний ефект.

Медіатизація політичного дискурсу в сучасну епоху трансформує його характеристики. Логіка медіа визначає формат політичної комунікації: короткі, емоційні, візуально привабливі меседжі мають більше шансів потрапити в новини. Соціальні мережі дозволяють політикам звертатися до аудиторії безпосередньо, минаючи журналістських посередників. Водночас це створює нові виклики: потребу постійної присутності в інформаційному просторі, ризик

неконтрольованого поширення компрометуючої інформації, тиск публічності [16, с. 89-134; 17, с. 3-12].

2.2 Облігаторність як інструмент переконання в політичному дискурсі

Облігаторність посідає особливе місце серед дискурсивних інструментів політичного переконання, оскільки дозволяє політикам не лише описувати реальність, але й конструювати імперативи колективної дії. Використання облігаторних конструкцій у політичному дискурсі виконує кілька стратегічних функцій: легітимацію владних рішень, мобілізацію політичної підтримки, формулювання програмних вимог, делегітимацію опонентів.

Легітимаційна функція облігаторності реалізується через представлення політичних рішень як необхідних, неминучих, зумовлених об'єктивними обставинами. Коли політик стверджує "Ми мусимо провести реформи", він імпліцитно апелює до зовнішньої необхідності, що робить ці реформи неминучими незалежно від чиєїсь волі. Така стратегія знімає питання про альтернативні варіанти та персональну відповідальність за рішення: політик представляє себе не як автора рішення, а як того, хто розпізнав об'єктивну необхідність.

Облігаторні конструкції з модальними операторами високого ступеня категоричності (must, have to, мусити, повинен) створюють риторіку безальтернативності. Така риторика особливо ефективна у кризових ситуаціях, коли потрібно виправдати непопулярні заходи або швидкі рішення без широких консультацій. Твердження на кшталт "We must act now" (Ми мусимо діяти зараз) або "Треба негайно вжити заходів" створюють відчуття терміновості, що робить неприйнятними будь-які затримки чи дискусії [49, с. 67-95; 27, с. 45-78].

Мобілізаційна функція облігаторності виявляється у закликах до колективної дії. Політики використовують інклюзивні форми облігаторності ("ми повинні", "нам треба"), що створюють відчуття спільної відповідальності та солідарності. На відміну від прямих наказів, які можуть викликати опір,

інклюзивна облігаторність залучає аудиторію до спільного проєкту, де політик виступає не як зовнішній авторитет, а як частина колективного "ми".

Програмна функція облігаторності реалізується у формулюванні політичних цілей та зобов'язань. Передвиборчі маніфести рясніють конструкціями типу "We must ensure", "It is necessary to achieve", "Треба забезпечити", "Необхідно досягти". Такі формулювання презентують програмні цілі як імперативи, що підлягають обов'язковому виконанню. Водночас використання абстрактних облігаторних конструкцій дозволяє уникнути конкретних зобов'язань, що можна було б верифікувати після виборів.

Делегітимаційна функція облігаторності спрямована на дискредитацію опонентів через приписування їм невиконання обов'язків. Твердження "Вони повинні були, але не зробили" або "They should have acted but failed" конструює опонентів як тих, хто порушив моральні чи професійні зобов'язання. Така стратегія є особливо ефективною, оскільки апелює до універсальних моральних інтуїцій про відповідальність та обов'язок [23, с. 89-112; 1, с. 156-189].

Градації облігаторності у політичному дискурсі відповідають різним риторичним цілям. Категорична облігаторність (must, мусити) демонструє рішучість та силу політика, його готовність брати відповідальність за жорсткі рішення. Така риторика апелює до виборців, які цінують сильне лідерство та чіткі позиції. Пом'якшена облігаторність (should, ought to, слід, варто) створює образ виваженого, консультативного стилю керівництва, готовності до компромісів.

Джерела облігаторності у політичному дискурсі різноманітні та часто стратегічно обираються для максимального переконувального ефекту. Апеляція до моральних цінностей ("Ми повинні допомагати тим, хто потребує") активізує етичні інтуїції аудиторії. Посилання на юридичні норми ("We are obliged by law", "Ми зобов'язані за законом") створює враження легальності та законслухняності. Апеляція до раціональної необхідності ("We need to adapt to changing circumstances", "Потрібно адаптуватися до нових умов") представляє рішення як логічно обґрунтовані.

Темпоральні аспекти облігаторності у політичному дискурсі відіграють важливу стратегічну роль. Облігаторність, спрямована у майбутнє, формулює програмні цілі та обіцянки: "We must build a better future" (Ми мусимо побудувати краще майбутнє). Облігаторність у теперішньому часі підкреслює актуальність проблеми: "We must act now" (Треба діяти зараз). Ретроспективна облігаторність оцінює минулі дії: "They should have prevented this crisis" (Вони повинні були запобігти цій кризі) [39, с. 178-201; 42, с. 67-89].

Епістемічна та деонтична модальність часто переплітаються у політичних висловлюваннях з облігаторністю. Твердження "We must assume that..." (Ми мусимо припустити, що...) поєднує епістемічне значення необхідності висновку з деонтичним відтінком обов'язковості такого припущення. Ця амбівалентність дозволяє політикам представляти інтерпретації як факти, а цінності – як логічні висновки.

Метафоричне розширення облігаторності у політичному дискурсі створює додаткові переконувальні ресурси. Метафора "боргу" перед попередніми поколіннями або нащадками трансформує політичні рішення у моральні зобов'язання: "We owe it to future generations" (Ми зобов'язані перед майбутніми поколіннями). Метафора "виклику", що вимагає "відповіді", представляє політичні дії як природну реакцію на зовнішні обставини.

Колективна облігаторність конструює уявлення про національні інтереси та спільну долю. Використання форм "ми повинні", "our nation must" створює риторику національної єдності, де партикулярні інтереси окремих груп підпорядковуються загальнонаціональним імперативам. Така стратегія особливо ефективна у кризові періоди, коли потрібно мобілізувати підтримку консолідуючих заходів.

Індивідуальна облігаторність апелює до персональної відповідальності громадян. Заклики на кшталт "Every citizen must do their part" (Кожен громадянин повинен зробити свій внесок) розподіляють відповідальність за досягнення політичних цілей між усіма членами суспільства. Така стратегія може

використовуватися для виправдання недостатніх урядових зусиль: якщо цілі не досягнуто, винні всі, хто не виконав свого обов'язку [48, с. 89-123; 30, с. 134-167].

Негативна облігаторність (заборони) у політичному дискурсі маркує межі прийнятної поведінки. Твердження "We must not allow", "We cannot tolerate", "Не можна допустити", "Неприпустимо терпіти" встановлюють табу на певні дії або явища. Такі заборони часто стосуються дій опонентів, що дозволяє делегітимувати їхні позиції як неприйнятні з моральної чи політичної точки зору.

Умовна облігаторність створює логіку "якщо... то треба", що дозволяє обґрунтовувати політичні рішення через встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Конструкції типу "If we want peace, we must be strong" (Якщо хочемо миру, мусимо бути сильними) або "Якщо прагнемо розвитку, треба інвестувати" презентують політичні заходи як логічно необхідні засоби досягнення бажаних цілей.

Безособові облігаторні конструкції (it is necessary, one must, треба, необхідно) створюють ефект об'єктивності та універсальності. Відсутність експліцитного суб'єкта зобов'язання представляє необхідність як властивість ситуації, а не як чийось волю. Така стратегія особливо корисна для формулювання непопулярних заходів: безособова форма дозволяє уникнути прямої відповідальності.

Пасивні конструкції з облігаторним значенням (must be done, has to be achieved, має бути зроблено, повинно бути досягнуто) фокусують увагу на самій дії, залишаючи агента імпліцитним. У політичному контексті це дозволяє формулювати вимоги без чіткого визначення відповідальних за їх виконання. Такі конструкції типові для міжнародних декларацій та резолюцій, де важливо досягти консенсусу щодо цілей, уникаючи суперечок про виконавців.

Інтенсифікація облігаторності через прислівники (absolutely must, definitely need to, абсолютно мусимо, обов'язково треба) посилює категоричність та демонструє непохитність позиції політика. Така риторика апелює до виборців, які шукають сильного лідера з чіткими переконаннями. Проте надмірна

категоричність може сприйматися як авторитаризм або негнучкість [29, с. 234-267].

Пом'якшення облігаторності (might need to, should consider, можливо, треба, варто розглянути) створює враження обережності та готовності до діалогу. У політичному контексті така стратегія використовується для формулювання спірних пропозицій, коли політик хоче зондувати суспільну думку, не беручи на себе категоричних зобов'язань. Пом'якшені форми також дозволяють зберегти простір для маневру та компромісів.

Риторичні питання з облігаторним значенням (Must we not act?, Хіба не треба діяти?) поєднують облігаторність з діалогічністю. Така форма активізує аудиторію, залучаючи її до спільного міркування, водночас імпліцитно нав'язуючи бажану відповідь. Риторичні питання створюють ілюзію вибору, фактично направляючи до єдино "правильного" висновку.

Контрастивні конструкції протиставляють те, що треба робити, і те, чого не можна допускати: "We must build, not destroy" (Ми мусимо будувати, а не руйнувати), "Треба об'єднуватися, а не розділятися". Такий контраст підкреслює правильність запропонованого шляху через його протиставлення неприйнятній альтернативі [35, с. 292 - 305; 21, с. 101 - 134].

2.3 Типологія засобів облігаторності в англійських та українських політичних текстах

Порівняльний аналіз засобів вираження облігаторності в англійському та українському політичному дискурсі виявляє як універсальні закономірності, зумовлені спільною прагматикою політичної комунікації, так і специфічні риси, що відображають структурні відмінності мов та національні комунікативні традиції.

В англійському політичному дискурсі модальне дієслово *must* залишається найчастотнішим засобом вираження категоричної облігаторності. Аналіз промов британських та американських політиків показує, що *must* використовується переважно для формулювання ключових програмних положень, визначення

національних пріоритетів, мобілізації підтримки у кризових ситуаціях. Фрази типу "We must protect our values", "We must ensure security", "We must act together" становлять риторичні формули, що апелюють до колективної відповідальності.

Конструкція *have to* в англійському політичному дискурсі використовується для підкреслення зовнішньої, об'єктивної природи зобов'язання. Політики вдаються до *have to*, коли хочуть представити рішення як вимушені обставинами: "We have to face the economic reality", "We have to comply with international obligations". Така стратегія дозволяє зняти з себе відповідальність за непопулярні заходи, представивши їх як вимогу зовнішніх обставин.

Модальне дієслово *should* у політичних текстах англійською мовою функціонує як засіб вираження пом'якшеної облігаторності, що балансує між рекомендацією та вимогою. Опозиційні політики часто використовують *should* для критики влади: "The government should have acted earlier", "They should take responsibility". Владні політики вдаються до *should* для формулювання порад або побажань, коли категоричні вимоги були б неприйнятними.

Конструкція *need to* в сучасному англійському політичному дискурсі набуває дедалі більшої популярності, часто витісняючи традиційніші *must* та *have to*. Це пов'язано з тенденцією до менш авторитарної риторики та прагненням звучати сучасно і доступно. Фрази "We need to invest in education", "We need to address climate change" звучать менш категорично, ніж аналоги з *must*, але зберігають відчуття необхідності та терміновості [24, с. 134-178; 20, с. 645-689].

Модальні прикметники в англійському політичному дискурсі (*necessary, essential, vital, crucial, imperative*) створюють формальніший реєстр та часто використовуються у писемних документах, офіційних заявах, парламентських резолюціях. Конструкції типу "It is essential that we take action", "It is imperative to reform the system" поєднують об'єктивність безособової форми з високим ступенем облігаторності. Градація цих прикметників дозволяє нюансувати рівень необхідності від нейтрального *necessary* до емоційного *imperative*.

Іменники облігаторної семантики (*obligation, duty, responsibility, commitment*) у англійських політичних текстах номіналізують деонтичні відносини, створюючи більш абстрактний та формальний стиль. Фрази "Our duty to future generations", "The obligation to protect citizens", "A commitment to democratic values" трансформують динамічні дії у статичні концепти, що підкреслює їхню фундаментальність та незмінність.

Імперативні конструкції в англійському політичному дискурсі використовуються селективно, оскільки прямі накази можуть сприйматися як авторитарні або зневажливі. Проте у певних жанрах (гасла, заклики, маніфести) імперативи є ефективним засобом мобілізації: "Vote for change!", "Stand up for your rights!", "Demand accountability!". Така пряма форма створює динамізм та заклик до негайної дії.

Пасивні конструкції з модальними дієсловами (*must be done, should be implemented, needs to be addressed*) домінують у формальних політичних документах, законопроектах, урядових звітах. Вони дозволяють фокусуватися на необхідності самих дій, уникаючи експліцитного визначення відповідальних. Така синтаксична стратегія полегшує досягнення консенсусу, оскільки усуває суперечки про виконавців.

В українському політичному дискурсі дієслово "мусити" функціонує як основний засіб вираження категоричної облігаторності, аналогічно англійському *must*. Українські політики використовують "мусити" для формулювання безальтернативних вимог: "Ми мусимо відстояти незалежність", "Країна мусить провести реформи". Це дієслово створює риторику неминучості та рішучості, апелюючи до аудиторії, яка цінує сильне лідерство [22, с. 234-267; 13, с. 156-189].

Дієслово "повинен" в українській політичній комунікації має дещо інший відтінок, підкреслюючи моральний або інституційний обов'язок: "Влада повинна служити народу", "Депутати повинні виконувати передвиборчі обіцянки". Хоча "мусити" та "повинен" часто функціонують як синоніми, "повинен" рідше вказує

на фізичну чи логічну неминучість, натомість акцентує на нормативному аспекті зобов'язання.

Предикатив "треба" є найчастотнішим засобом вираження облігаторності у розмовному реєстрі українського політичного дискурсу. Його нейтральність та стилістична невимушеність роблять "треба" універсальним інструментом для різних комунікативних ситуацій: "Треба говорити правду", "Треба діяти рішучо". Ця форма звучить менш категорично, ніж "мусити", що дозволяє пом'якшувати директивність висловлювань.

Предикатив "потрібно" в українських політичних текстах використовується для вираження раціональної необхідності, часто супроводжуваної аргументацією: "Потрібно інвестувати в інфраструктуру, щоб стимулювати економічне зростання". Така форма створює враження виваженості та обґрунтованості політичних пропозицій, апелюючи до розуму виборців.

Предикатив "необхідно" становить маркер формального стилю в українському політичному дискурсі. Він переважає в офіційних документах, урядових програмах, парламентських виступах: "Необхідно забезпечити верховенство права", "Необхідно гарантувати соціальний захист". Книжний характер "необхідно" надає висловлюванням офіційності та підкреслює інституційну природу зобов'язань.

Наказовий спосіб в українському політичному дискурсі використовується обережно через його високу директивність. Проте у певних жанрах (гасла, заклики на мітингах, агітаційні матеріали) імперативи ефективно мобілізують аудиторію: "Захистіть свої права!", "Голосуйте за зміни!", "Об'єднуймося заради майбутнього!". Інклюзивні імперативи з афіксом -мо створюють відчуття спільної дії [10, с. 51-56; 9, с. 345-378].

Інфінітивні конструкції в українських політичних текстах виражають загальні норми та правила: "Дотримуватися законів", "Поважати права людини", "Боротися з корупцією". Такі конструкції, типові для програмних документів та маніфестів, формулюють політичні цілі у лаконічній та безособовій формі, що підкреслює їхню універсальність.

Модальні прикметники (*обов'язковий, необхідний, неминучий*) в українському політичному дискурсі функціонують подібно до англійських відповідників, створюючи формальний стиль: "Обов'язкове дотримання міжнародних зобов'язань", "Необхідні реформи судової системи". Ці прикметники часто використовуються в атрибутивній функції, номіналізуючи облігаторність.

Іменники (*обов'язок, необхідність, зобов'язання, відповідальність*) у українських політичних текстах створюють абстрактний стиль, типовий для офіційного дискурсу: "Виконання конституційного обов'язку", "Необхідність змін", "Зобов'язання перед виборцями". Номінативні конструкції дозволяють згущувати інформацію та надавати текстам формальності.

Дієслова зобов'язання (*зобов'язати, змусити, вимагати*) експліцитно виражають накладання зобов'язань у українському політичному дискурсі: "Влада зобов'язана звітувати перед народом", "Обставини змушують діяти негайно", "Ситуація вимагає рішучих заходів". Ці дієслова часто використовуються для обґрунтування непопулярних рішень через апеляцію до зовнішнього примусу.

Словосполучення з "слід", "належить", "варто" створюють пом'якшену облігаторність в українському політичному дискурсі: "Слід враховувати думку експертів", "Належить дотримуватися процедур", "Варто розглянути альтернативи". Ці форми звучать як рекомендації, що дозволяє формулювати критику або пропозиції у менш конфронтаційний спосіб.

Питальні конструкції з облігаторним значенням у обох мовах функціонують як риторичний прийом, що поєднує облігаторність з діалогічністю. В англійському дискурсі: "Must we not defend our principles?", "Should we stand by while injustice prevails?". В українському: "Хіба ми не повинні захищати свободу?", "Чи можемо ми залишатися осторонь?". Такі питання створюють ефект спільного міркування, направляючи до бажаного висновку [3, с. 223-256; 12, с. 123-156].

Умовні конструкції з облігаторністю в обох мовах встановлюють зв'язок між політичними цілями та необхідними засобами. Англійською: "If we want prosperity, we must invest in innovation". Українською: "Якщо прагнемо миру, мусимо бути сильними". Така логіка "якщо... то треба" представляє політичні заходи як раціонально необхідні для досягнення бажаних результатів.

Негативні облігаторні конструкції (заборони) у обох мовах маркують межі прийняттого. Англійською: "We must not tolerate corruption", "We cannot allow injustice". Українською: "Не можна допустити порушення прав", "Неприпустимо терпіти беззаконня". Заборони часто спрямовані на дії опонентів, делегітмуючи їхні позиції.

Інтенсифікатори облігаторності різняться між мовами за частотністю. В англійському дискурсі поширені *absolutely, definitely, certainly*: "We absolutely must reform the system". В українському дискурсі інтенсифікація частіше досягається через прислівники *обов'язково, безумовно, безперечно*: "Обов'язково треба провести розслідування". Проте надмірна інтенсифікація у обох мовах може сприйматися як агресивна риторика.

Культурні відмінності у вираженні облігаторності виявляються у ступені прямолінійності. Англосаксонська традиція схиляється до більш непрямих форм через увагу до ввічливості та автономії адресата. Українська традиція допускає більшу прямолінійність та категоричність, особливо у емоційно забарвлених контекстах. Проте обидві традиції демонструють тенденцію до пом'якшення директивності у публічному дискурсі демократичних суспільств.

Жанрова диференціація засобів облігаторності у обох мовах відображає комунікативні цілі конкретних політичних жанрів. Парламентські дебати використовують широкий спектр засобів через конфронтаційний характер. Передвиборчі програми надають перевагу категоричним формам для демонстрації рішучості. Дипломатична комунікація вдається до пом'якшених та безособових конструкцій. Популістська риторика експлуатує емоційно забарвлені імперативи.

Темпоральна динаміка облігаторності у політичних текстах обох мов відображає орієнтацію на майбутнє. Обіцянки та програмні положення формулюються у майбутньому часі: "We must build", "Ми мусимо побудувати". Критика опонентів часто використовує минулий час: "They should have acted", "Вони повинні були діяти". Теперішній час підкреслює актуальність: "We must act now", "Треба діяти зараз".

Метафоричні розширення облігаторності у обох мовах створюють додаткові переконувальні ресурси. Метафора "боргу" перед нацією або історією: "We owe it to our ancestors", "Ми в боргу перед предками". Метафора "виклику", що вимагає "відповіді": "We must answer this challenge", "Мусимо відповісти на виклик". Такі метафори натуралізують політичні рішення як моральні імперативи.

Колективна vs індивідуальна облігаторність у політичному дискурсі обох мов виконує різні стратегічні функції. Колективні форми (*we must, ми мусимо*) створюють солідарність та розподіляють відповідальність. Індивідуальні форми (*every citizen must, кожен громадянин повинен*) апелюють до персональної відповідальності. Вибір між ними залежить від того, чи політик хоче об'єднати аудиторію навколо спільної мети, чи мобілізувати індивідуальні зусилля.

Прагматична еквівалентність засобів облігаторності у перекладі політичних текстів не завжди передбачає буквальну відповідність. Англійське *must* може перекладатися як "мусити", "повинен" або "треба" залежно від контексту, регістру та стилістичних міркувань. Українське "треба" може відповідати *must, need to* або *should* залежно від ступеня категоричності. Перекладачі політичних текстів мають враховувати не лише семантику, але й прагматику та культурні конотації [16, с. 201-234; 17, с. 8-14].

Висновки до Розділу 2

Аналіз особливостей політичного дискурсу та функціонування облігаторності у ньому дозволяє сформулювати низку важливих висновків щодо ролі цієї модальної категорії у процесах політичного переконання та конструювання соціальної реальності.

Політичний дискурс характеризується специфічними комунікативно-прагматичними параметрами, що відрізняють його від інших типів інституційної комунікації. До ключових характеристик належать: орієнтація на боротьбу за владу та її легітимацію, публічність та стратегічна спланованість комунікації, поєднання інформативної та переконувальної функцій, аргументативність з елементами маніпуляції, конструювання соціальної реальності через дискурсивні практики. Ці характеристики створюють специфічний контекст функціонування облігаторності як дискурсивного інструменту.

Облігаторність у політичному дискурсі виконує кілька стратегічних функцій, що виходять за межі простого вираження необхідності дії. Легітимаційна функція дозволяє представляти політичні рішення як об'єктивно необхідні та безальтернативні. Мобілізаційна функція залучає аудиторію до спільного політичного проекту через конструювання колективних зобов'язань. Програмна функція формулює політичні цілі як імперативи, що підлягають обов'язковому виконанню. Делегітимаційна функція дискредитує опонентів через приписування їм невиконання моральних або професійних обов'язків.

Градації облігаторності у політичному дискурсі відображають різні риторичні стратегії та образи політичного лідерства. Категорична облігаторність створює риторику безальтернативності та демонструє рішучість політика. Пом'якшена облігаторність презентує виважений, консультативний стиль керівництва. Вибір між різними ступенями категоричності залежить від комунікативної ситуації, цільової аудиторії та політичних цілей мовця.

Джерела облігаторності у політичному дискурсі стратегічно обираються для максимізації переконувального ефекту. Апеляція до моральних цінностей

активізує етичні інтуїції аудиторії. Посилання на юридичні норми створює враження законності. Апеляція до раціональної необхідності представляє рішення як логічно обґрунтовані. Комбінування різних джерел облігаторності у одному висловлюванні посилює його переконливість через апеляцію до кількох систем легітимації.

Порівняльний аналіз засобів вираження облігаторності в англійському та українському політичному дискурсі виявив як структурні відмінності, зумовлені типологічними особливостями мов, так і функціональні паралелі, що відображають універсальні потреби політичної комунікації. Англійська мова володіє розвиненою системою модальних дієслів, що забезпечують нюансоване вираження різних відтінків облігаторності. Українська мова компенсує відсутність таких дієслів різноманітними лексико-синтаксичними засобами, що забезпечують не меншу виразність.

Типологія засобів облігаторності у політичних текстах обох мов демонструє багатство дискурсивних ресурсів. В англійському дискурсі домінують модальні дієслова (*must, have to, should, need to*), модальні прикметники (*necessary, essential, imperative*), пасивні конструкції та номінальні форми. В українському дискурсі широко використовуються дієслова (*мусити, повинен*), предикативи (*треба, потрібно, необхідно*), наказовий спосіб, інфінітивні та безособові конструкції.

Жанрова та стилістична диференціація засобів облігаторності у обох мовах відображає адаптацію до різних комунікативних ситуацій. Офіційні документи надають перевагу формальним та безособовим конструкціям. Парламентські дебати використовують широкий спектр засобів через конфронтаційний характер. Передвиборча риторика експлуатує категоричні форми для демонстрації рішучості. Популістський дискурс вдається до емоційно забарвлених імперативів.

Культурні відмінності у вираженні облігаторності виявляються у ступені прямолінійності та стратегіях ввічливості. Англосаксонська комунікативна культура схиляється до більш непрямих форм та пом'якшення директивності.

Українська традиція допускає більшу категоричність, особливо у емоційно насичених контекстах. Проте обидві культури демонструють тенденцію до менш авторитарних форм політичної комунікації у контексті демократизації суспільних відносин.

Прагматична еквівалентність засобів облігаторності у міжмовній комунікації не зводиться до буквального перекладу, але вимагає врахування контексту, регістру, культурних конотацій та комунікативних цілей. Перекладачі політичних текстів мають не лише знаходити семантичні відповідники, але й відтворювати прагматичний ефект оригінальних висловлювань, адаптуючи їх до норм цільової мови та культури.

Результати аналізу підтверджують центральну роль облігаторності у політичному дискурсі як інструменту конструювання політичної реальності, легітимації влади та мобілізації підтримки. Розуміння механізмів функціонування облігаторності є критично важливим для дискурс-аналізу, політичної лінгвістики та міжкультурної комунікації. Подальші дослідження можуть зосередитися на діахронічних змінах у використанні облігаторності, її функціонуванні у цифрових медіа та порівняльному аналізі більшої кількості мов.

РОЗДІЛ 3. ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ ЗАСОБІВ ВІДТВОРЕННЯ ОБЛІГАТОРНОСТІ В АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТАХ

3.1 Лексико-граматичні засоби відтворення облігаторності

Зіставний аналіз лексико-граматичних засобів відтворення облігаторності у політичних текстах виявляє складну систему відповідностей між англійською та українською мовами, що не завжди є прямими та однозначними. Різниця у типологічній будові мов зумовлює необхідність різних стратегій відтворення облігаторних значень при перекладі.

Модальне дієслово *must* становить центральний елемент вираження облігаторності в англійських політичних текстах. При перекладі українською мовою найчастіше використовується дієслово «мусити»: *We must defend democracy* – Ми мусимо захищати демократію. Така відповідність зберігає високий ступінь категоричності оригіналу та його імперативний характер. Проте контекстуальні фактори можуть вимагати інших рішень.

У випадках, коли *must* виражає моральний обов'язок або соціальне зобов'язання, доцільнішим може бути використання «повинен»: *Leaders must serve the people* – Лідери повинні служити народу. Такий вибір підкреслює нормативний аспект зобов'язання, що відповідає українським комунікативним конвенціям у формулюванні моральних імперативів. Дієслово «повинен» створює відтінок етичної відповідальності, який органічно вписується у український політичний дискурс.

Предикатив «треба» часто виявляється оптимальним варіантом перекладу *must* у контекстах, де важливо уникнути надмірної категоричності або адаптувати текст до розмовного реєстру українського політичного мовлення: *We must change our approach* – Треба змінити наш підхід. Така трансформація відображає прагматичну еквівалентність, коли дослівний переклад міг би

звучати неприродно чи надто жорстко для української аудиторії.

Конструкція *have to* зазвичай перекладається як «доводиться», «змушений» або «мусити», залежно від того, наскільки важливо підкреслити зовнішній характер примусу: *We have to comply with international law* – Ми мусимо дотримуватися міжнародного права або Ми змушені дотримуватися міжнародного права. Другий варіант експліцитніше виражає вимушеність, що може бути риторично важливим у контекстах виправдання непопулярних рішень [7, с. 234-289; 8, с. 178-223].

При перекладі *have to* у минулому часі (*had to*) українська мова часто використовує конструкції з дієсловом «доводитися»: *The government had to make difficult decisions* – Уряду довелося приймати важкі рішення. Така форма природно передає ідею вимушеності минулих дій та імпліцитно виправдовує їх через апеляцію до обставин, що не залишали вибору.

Модальне дієслово *should* створює особливі труднощі при перекладі через широкий спектр значень від м'якої поради до морального обов'язку. У контекстах рекомендації перекладається як «слід», «варто»: *We should consider all options* – Слід розглянути всі варіанти. У контекстах морального зобов'язання використовується «повинен»: *Politicians should be accountable* – Політики повинні бути підзвітними.

Критичне використання *should* для вказівки на невиконані зобов'язання опонентів вимагає особливої уваги при перекладі: *They should have acted sooner* – Вони повинні були діяти раніше або Їм слід було діяти раніше. Перший варіант звучить більш категорично та критично, другий – більш стримано. Вибір залежить від прагматичних цілей тексту та бажаного ступеня конфронтаційності.

Конструкція *need to* перекладається здебільшого як «потрібно», «треба», іноді «необхідно»: *We need to invest in education* – Потрібно інвестувати в освіту або Нам треба інвестувати в освіту. Вибір між безособовою формою «потрібно» та особовою «нам треба» визначається тим, наскільки важливо підкреслити суб'єкта зобов'язання. Безособова форма створює ефект об'єктивної необхідності.

Модальні прикметники англійської мови (*necessary, essential, vital, crucial, imperative*) становлять градуальну систему, що вимагає уважного підбору українських відповідників. *Necessary* перекладається як «необхідний»: *It is necessary to reform* – Необхідно провести реформу. *Essential* як «важливий», «суттєвий», інколи також «необхідний»: *Essential reforms* – Необхідні реформи або Важливі реформи [19, с. 67-112; 11, с. 134-167].

Прикметник *imperative* має сильну імперативну конотацію, що вимагає підсилення у перекладі: *It is imperative that we act* – Українці необхідно діяти, Конче потрібно діяти або навіть Ми мусимо діяти. Перетворення прикметникової конструкції на дієслівну часто виявляється доцільним для відтворення динамізму та категоричності англійського оригіналу.

Іменники облігаторної семантики (*obligation, duty, responsibility, commitment*) мають прямі українські відповідники, проте їхнє функціонування у контексті може вимагати синтаксичних трансформацій: *Our obligation to protect citizens* – Наш обов'язок захищати громадян. Українська конструкція зберігає номінативний характер оригіналу, що є типовим для формального стилю обох мов.

При перекладі складних іменникових словосполучень з облігаторним значенням часто доводиться вдаватися до розгортання у дієслівні конструкції: *The necessity of immediate action* – Необхідність негайних дій (калька) або Треба негайно діяти (трансформація). Другий варіант може бути прийнятнішим у контекстах, де важлива динамічність та безпосередність звернення до аудиторії.

Дієслова зобов'язання (*require, oblige, compel, force*) демонструють градацію примусовості, що має відтворюватися українською мовою: *require* – «вимагати», *oblige* – «зобов'язувати», *compel* – «примушувати», *force* – «змушувати». Порухення цієї градації може призвести до невідповідного прагматичного ефекту: *The law requires* – Закон вимагає (не «змушує»).

Українське дієслово «мусити» при перекладі англійською може відповідати різним модальним операторам залежно від контексту. У значенні категоричної необхідності перекладається як *must*: *Ми мусимо перемогти* – *We*

must win. У значенні вимушеності обставинами – як have to: Мусимо визнати факти – We have to acknowledge the facts.

Дієслово «повинен» найчастіше перекладається як must у контекстах морального обов'язку: Політики повинні говорити правду – Politicians must tell the truth. У контекстах рекомендацій може перекладатися як should: Ви повинні врахувати ці обставини – You should consider these circumstances. Вибір між must та should визначається ступенем категоричності українського оригіналу [7, с. 345-389; 36, с. 89-134].

Предикатив «треба» демонструє найбільшу варіативність при перекладі англійською через свою стилістичну нейтральність та семантичну широту. Залежно від контексту може відповідати must, need to, should, have to: Треба діяти – We must act / We need to act / We should act. Критерієм вибору є ступінь категоричності, формальність реєстру та комунікативні цілі тексту.

Предикатив «потрібно» зазвичай перекладається як need to або it is necessary: Потрібно змінити систему – We need to change the system або It is necessary to change the system. Друга конструкція більш формальна і типова для офіційних документів, перша – більш динамічна і підходить для публічних виступів.

Предикатив «необхідно» як маркер формального стилю найчастіше перекладається безособовими конструкціями: Необхідно забезпечити права – It is necessary to ensure rights або Rights must be ensured (пасивна конструкція). Трансформація у пасивний стан є частою стратегією при перекладі українських безособових конструкцій англійською мовою.

Український наказовий спосіб при перекладі англійською відтворюється імперативом: Захищайте свободу! – Defend freedom!. Проте у випадках інклюзивних форм з афіксом -мо виникає необхідність трансформації: Будуймо майбутнє разом! – Let us build the future together! Або просто Let's build the future together! У менш формальному контексті.

Інфінітивні конструкції української мови, що виражають загальні норми, при перекладі англійською часто трансформуються у модальні конструкції:

Поважати права людини – We must respect human rights або Human rights must be respected. Вибір між активним та пасивним станом визначається бажанням експліцитно вказати суб'єкта зобов'язання або залишити його імпліцитним.

Модальні прикметники української мови (обов'язковий, необхідний) зазвичай мають прями англіїські відповідники (obligatory, necessary): Обов'язкове голосування – Compulsory voting. Проте у деяких контекстах доцільніше використовувати модальні дієслова для досягнення більшої динамічності: Обов'язкова реєстрація – Registration is required або You must register.

Словосполучення з «слід», «належить» перекладаються як should, ought to або безособові конструкції: Слід враховувати досвід – We should consider the experience або Experience should be taken into account. Пасивна конструкція звучить більш формально та підходить для офіційних документів.

Граматична категорія особи впливає на відтворення облігаторності. Інклюзивне «ми» в обох мовах створює солідарність: We must unite – Ми мусимо об'єднатися. Узагальнено-особове «ви» в українській мові при перекладі може вимагати трансформації у one, you або пасивні конструкції залежно від регістру: Ви повинні дотримуватися правил – One must follow the rules (формально) або You must follow the rules (менш формально) [8, с. 289-334; 2, с. 267-298].

Часові форми облігаторних конструкцій також вимагають уважного відтворення. Англійське must не має форм часу, тому майбутня облігаторність виражається через will have to: We will have to make changes – Нам доведеться внести зміни або Ми мусимо будемо внести зміни. Перший варіант звучить природніше у розмовному регістрі.

Минула облігаторність в англійській мові виражається через had to, що перекладається українськими конструкціями з «доводитися», «мусити» у минулому часі або «змушений був»: We had to compromise – Нам довелося піти на компроміс, Ми мусили піти на компроміс, Ми змушені були піти на компроміс. Вибір залежить від бажання підкреслити вимушеність дії [44, с. 289-312; 37с.201-234].

3.2 Синтаксичні та стилістичні засоби відтворення облігаторності

Синтаксична організація облігаторних висловлювань у політичних текстах відіграє критичну роль у формуванні їхнього прагматичного впливу. Зіставний аналіз виявляє як паралельні синтаксичні структури в обох мовах, так і специфічні конструкції, що вимагають трансформацій при перекладі.

Безособові конструкції становлять важливий синтаксичний засіб вираження облігаторності, особливо у формальному політичному дискурсі. Англійські конструкції з формальним підметом *it* паралельні українським безособовим предикативам: *It is necessary to act* – Необхідно діяти. Така структурна подібність полегшує переклад, зберігаючи ефект об'єктивності та безособовості, який є риторично важливим для офіційних документів.

Проте у випадках, коли англійська мова використовує підрядне речення після безособової конструкції (*It is essential that we reform*), український переклад часто трансформує цю структуру: Важливо, щоб ми провели реформу (калька) або Необхідно провести реформу (спрощення). Другий варіант більш природний для української мови і зберігає лаконічність, важливу для політичних текстів.

Пасивні конструкції з модальним значенням широко використовуються в англійському політичному дискурсі для вираження облігаторності без експліцитного вказування агента: *Reforms must be implemented, Changes need to be made*. При перекладі українською можливі кілька стратегій. Дослівна передача пасивом: Реформи мають бути впроваджені, Зміни треба зробити [29, с. 345-389; 3, с. 289-323].

Трансформація у активну безособову конструкцію часто звучить природніше українською: Треба впровадити реформи, Необхідно внести зміни. Така стратегія відповідає українській перевазі активних конструкцій над пасивними у багатьох контекстах. Вибір між пасивом та активом визначається стилістичними нормами жанру: офіційні документи схиляються до пасиву, публічні виступи – до активу.

Інфінітивні конструкції в англійській мові після модальних дієслів паралельні українським структурам з інфінітивом: *We must defend* – Ми мусимо захищати. Проте коли англійська мова використовує конструкції з *to*-інфінітивом після прикметників (*It is necessary to act*), українська може використовувати як інфінітив (Необхідно діяти), так і підрядне речення (Необхідно, щоб ми діяли).

Номіналізація облігаторності створює статичний, формальний стиль в обох мовах: *The necessity of reform* – Необхідність реформи. При перекладі політичних текстів важливо зберігати рівень номіналізації оригіналу, оскільки надмірна трансформація іменникових конструкцій у дієслівні (або навпаки) може змінити стилістичний реєстр тексту.

Проте у випадках, коли номіналізація у вихідній мові створює надмірну абстрактність або важковагість, доцільною може бути вербалізація: *The obligation of states to ensure* – Держави зобов'язані забезпечити (замість *Zobov'язannya derzhav zabezpechiti*). Така трансформація робить текст динамічнішим та доступнішим для сприйняття [19, с. 156-189; 9, с. 412-445] .

Складнопідрядні речення з підрядними умови (*If... then...*) часто використовуються для встановлення зв'язку між політичними цілями та необхідними засобами. Синтаксична структура таких речень зазвичай паралельна в обох мовах: *If we want peace, we must be strong* – Якщо хочемо миру, мусимо бути сильними. Ця паралельність полегшує переклад та зберігає логіку аргументації.

Риторичні питання з облігаторним значенням мають подібну синтаксичну організацію в обох мовах, але вимагають уваги до інтонаційного оформлення та ступеня емпатичності: *Must we not defend our values?* – Хіба ми не мусимо захищати наші цінності?. Використання частки «хіба» в українському перекладі посилює риторичний ефект питання, що відповідає прагматиці англійського оригіналу.

Еліптичні конструкції, типові для гасел та закликів, зберігаються при перекладі, оскільки створюють динамізм та заклик до дії: *Act now!* – Дійте зараз!,

Demand change! – Вимагайте змін!. Лаконічність таких конструкцій є риторично важливою для мобілізаційного дискурсу, тому розгортання їх у повні речення було б стилістично невиправданим.

Паралельні синтаксичні структури (We must..., we must..., we must...) створюють риторичний ефект наполегливості та переконливості. При перекладі важливо зберігати цей паралелізм: We must defend, we must protect, we must ensure – Ми мусимо захищати, ми мусимо оберігати, ми мусимо забезпечувати. Збереження синтаксичного ритму підсилює емоційний вплив тексту [7, с. 445-489; 8, с. 389-423].

Контрастивні конструкції (We must X, not Y) також зберігають синтаксичну структуру при перекладі: We must build, not destroy – Ми мусимо будувати, а не руйнувати. Такий контраст підкреслює правильність обраного шляху через протиставлення неприйнятній альтернативі, тому збереження синтаксичної організації є критично важливим.

Ампліфікація – нагромадження синонімічних або близьких за значенням облігаторних виразів – використовується для посилення переконливості: It is necessary, essential, vital that we act – Необхідно, важливо, конче потрібно діяти. При перекладі важливо відтворити цю градацію, підбираючи українські відповідники різної інтенсивності.

Стилістичні засоби відтворення облігаторності тісно пов'язані з синтаксичними та вимагають особливої уваги при перекладі. Метафоричні розширення облігаторності створюють додаткові виразні можливості: We owe it to future generations – Ми в боргу перед майбутніми поколіннями. Метафора боргу природно функціонує в обох мовах, створюючи моральне обґрунтування політичних дій.

Метонімічне використання облігаторності, коли зобов'язання приписується абстрактним сутностям (History demands, The moment requires), вимагає уважного відтворення: History demands that we act – Історія вимагає, щоб ми діяли або Історія вимагає від нас дії. Перша конструкція зберігає підрядне речення оригіналу, друга – більш лаконічна та природна для української мови.

Персоніфікація абстрактних понять у поєднанні з облігаторністю (Justice requires, Democracy demands) створює емоційну насиченість політичного дискурсу: Justice requires accountability – Справедливість вимагає відповідальності. Така стилістична фігура функціонує паралельно в обох мовах, тому дослівний переклад зазвичай є прийнятним [9, с. 467-501].

Гіпербола при вираженні облігаторності (We absolutely must, It is imperative) вимагає відтворення через українські засоби інтенсифікації: We absolutely must act – Ми абсолютно мусимо діяти або Ми конче мусимо діяти. Вибір інтенсифікатора залежить від ступеня емпізи оригіналу та стилістичних норм цільової мови.

Літота – пом'якшення категоричності через заперечення протилежного (We cannot not act) – рідше зустрічається у політичному дискурсі, але вимагає уважного відтворення: We cannot afford not to act – Ми не можемо дозволити собі бездіяльність або Ми не можемо не діяти. Друга конструкція зберігає літоту оригіналу, перша – трансформує її у пряме твердження.

Евфемістичне пом'якшення облігаторності через вибір менш категоричних модальних операторів (should замість must, «слід» замість «мусити») є важливою стратегією у дипломатичному та ввічливому дискурсі. При перекладі важливо зберігати цей рівень пом'якшення: We should consider – Слід розглянути (не «мусимо розглянути»).

Іронічне використання облігаторності, коли формально виражається зобов'язання, але контекст вказує на протилежне, вимагає збереження тонкого балансу при перекладі: Of course, they say they must help – Звичайно, вони кажуть, що мусять допомогти. Іронія має передаватися через контекст та інтонацію, а не через зміну модального оператора.

Повтор облігаторних конструкцій (must, must, must) створює риторичну наполегливість: We must act, we must decide, we must succeed – Ми мусимо діяти, ми мусимо вирішувати, ми мусимо перемагати. Збереження анафоричного повтору критично важливе для відтворення риторичного ефекту оригіналу.

Градація облігаторності – послідовне посилення або послаблення

категоричності у межах одного тексту – вимагає уважного відтворення через підбір відповідних модальних засобів: *We should consider, we need to act, we must succeed* – Слід розглянути, потрібно діяти, ми мусимо перемогти. Порушення цієї градації може спотворити аргументативну структуру тексту.

Алюзії та інтертекстуальні посилання при вираженні облігаторності вимагають культурної адаптації при перекладі. Посилання на біблійні заповіді (*Thou shalt*), історичні документи або відомі промови можуть не мати прямих еквівалентів у цільовій культурі і вимагати пояснень або заміни на культурно релевантні алюзії [28, с. 89-134; 19, с. 223-267].

Стилістична конверсія – зміна регістру при перекладі (наприклад, з формального на розмовний або навпаки) – може бути виправданою стратегією у випадках, коли буквальний переклад призводить до стилістичної невідповідності. Проте така конверсія має бути обґрунтованою прагматичними міркуваннями, а не свавільною.

3.3 Труднощі та стратегії відтворення облігаторності при перекладі політичних текстів

Переклад облігаторних конструкцій у політичних текстах супроводжується низкою специфічних труднощів, що впливають з різниці типологічних систем мов, культурних традицій політичної комунікації та прагматичних особливостей політичного дискурсу. Розуміння цих труднощів та вироблення адекватних перекладацьких стратегій є критично важливим для забезпечення ефективності міжмовної політичної комунікації.

Асиметрія модальних систем англійської та української мов становить фундаментальну проблему при перекладі. Англійська мова володіє розвиненою системою модальних дієслів з чіткою граматичною категоризацією та відносно стабільною семантикою. Українська мова компенсує відсутність такої системи різноманітними лексико-синтаксичними засобами, що створює простір для варіативності перекладу, але водночас вимагає прийняття складних рішень щодо

вибору оптимального варіанта.

Багатозначність модальних операторів ускладнює їх переклад, оскільки один і той самий оператор може виражати різні типи модальності. Англійське *must* може вказувати на деонтичну (обов'язок) або епістемічну (логічний висновок) необхідність: *You must obey* (зобов'язання) vs *He must be tired* (припущення). У першому випадку перекладається як "мусити/повинен", у другому – як "мабуть", "напевно". Неправильна інтерпретація призводить до грубих перекладацьких помилок.

Контекстуальна залежність ступеня категоричності облігаторних висловлювань створює труднощі при перекладі. Одна й та сама граматична конструкція може виражати різний ступінь категоричності залежно від контексту, інтонації, статусу комунікантів. *We must act* може бути категоричною вимогою або м'якою рекомендацією залежно від ситуації. Перекладач має враховувати екстралінгвістичні фактори для адекватного відтворення прагматики оригіналу [19, с. 289-334; 7, с. 534-578] .

Культурні відмінності у комунікативних стилях впливають на вибір засобів вираження облігаторності. Англосаксонська традиція схиляється до більш непрямих форм та пом'якшення директивності через увагу до автономії адресата та правил ввічливості. Українська традиція допускає більшу прямолінійність, особливо у контекстах авторитарних відносин. При перекладі виникає дилема: зберігати ступінь директивності оригіналу чи адаптувати до норм цільової культури.

Стратегія буквального перекладу може призвести до неприродності або стилістичної невідповідності. Наприклад, англійське *It is imperative that we act* дослівно перекладається як Імператив ним є те, що ми діємо, що звучить штучно та незрозуміло українською мовою. Адекватніший переклад вимагає трансформації: *Конче необхідно діяти* або *Ми мусимо діяти*. Така адаптація зберігає прагматичний зміст, жертвуючи формальною структурою.

Стратегія функціональної еквівалентності орієнтується на відтворення комунікативного ефекту оригіналу, навіть якщо це вимагає значних формальних

змін. При перекладі *We should perhaps consider* можна використати *Можливо*, варто розглянути, що зберігає тентативний характер висловлювання. Ця стратегія є прийнятнішою для політичних текстів, де прагматика важливіша за формальну точність.

Компенсаційні стратегії використовуються, коли неможливо відтворити певний аспект облігаторності на тому ж рівні мови. Якщо англійська інтонація передає іронію при вираженні облігаторності, а в українському писемному тексті інтонація недоступна, можна компенсувати це через лексичні засоби: додавання слів "нібито", "начебто" для вказівки на іронічну дистанцію мовця від висловленого зобов'язання.

Стратегія експлікації полягає у додаванні інформації, імпліцитної в оригіналі, але необхідної для розуміння у цільовій мові. Англійське *We must* без експліцитного джерела зобов'язання може перекладатися з уточненням: *Закон вимагає від нас*, *Ми зобов'язані як лідери залежно від контексту*. Така експлікація робить текст зрозумілішим для цільової аудиторії, хоча і порушує лаконічність оригіналу [8, с. 467-512; 21, с. 178-223].

Стратегія імплікації – протилежна експлікації – застосовується, коли оригінал містить надлишкову для цільової мови інформацію. Англійське *It is absolutely essential and vital that we must* може перекладатися просто як *Конче необхідно*, оскільки нагромадження синонімів може сприйматися українською аудиторією як плеоназм, а не як емпфаза.

Транспозиція – зміна граматичної категорії при збереженні семантики – є частою стратегією при перекладі облігаторності. Англійський іменник *obligation* може перекладатися дієсловом зобов'язаний: *Our obligation to act* – *Ми зобов'язані діяти*. Така трансформація відповідає українській перевазі дієслівних конструкцій над номінативними у певних контекстах.

Модуляція – зміна точки зору або способу концептуалізації ситуації – застосовується, коли буквальный переклад неможливий або неприйнятний. *We cannot afford not to act* (ми не можемо дозволити собі не діяти) може перекладатися як *Бездіяльність неприпустима*, що змінює негативну

конструкцію на позитивну, але зберігає прагматичний зміст.

Нейтралізація культурно-специфічних елементів застосовується, коли оригінал містить алюзії або форми вираження облігаторності, незрозумілі для цільової аудиторії. Архаїчне англійське *Thou shalt not* може перекладатися сучасним *Заборонено*, що втрачає біблійну алюзію, але зберігає категоричність заборони та зрозуміле для широкої аудиторії.

Адаптація до жанрових конвенцій цільової мови може вимагати зміни засобів вираження облігаторності. Якщо в англійському політичному дискурсі певний жанр (наприклад, урядова заява) традиційно використовує пасивні конструкції (*Measures must be taken*), а в українському аналогічному жанрі переважають активні безособові (*Треба вжити заходів*), доцільно адаптувати переклад до жанрових норм цільової мови.

Проблема відтворення градації модальності виникає через різницю систем модальних операторів. Англійська тріада *should – need to – must* не має прямої паралелі в українській мові. Можливі відповідності: слід – потрібно – мусити, але вони не ідентичні за ступенем категоричності. Перекладач має враховувати не абсолютні значення операторів, а їхнє місце у системі відповідної мови [19, с. 378-423; 28, с. 156-189].

Труднощі перекладу питальних форм з облігаторним значенням пов'язані з різницею у риторичних традиціях. Англійське *Must we not defend our values?* може перекладатися як *Хіба ми не мусимо захищати наші цінності?* (з часткою "хіба") або *Чи не мусимо ми захищати наші цінності?* (нейтральніше). Вибір визначається бажаним ступенем риторичної емоції.

Переклад негативних облігаторних конструкцій вимагає уваги до різниці у формуванні заперечень. Англійське *We must not allow* перекладається як *Ми не повинні допустити* або *Не можна допустити*. Перший варіант зберігає особову форму, другий – трансформує у безособову, що може бути стилістично доцільнішим у певних контекстах.

Проблема відтворення емоційних конструкцій пов'язана з різницею у засобах емоції. Англійська мова використовує інверсію, допоміжні дієслова,

інтонацію: We MUST act, Act we must. Українська мова вдається до прислівників-інтенсифікаторів, порядку слів, повторів: Ми КОНЧЕ мусимо діяти, Діяти ми мусимо обов'язково. Вибір засобу емпізи визначається стилістичними нормами жанру.

Труднощі перекладу складних модальних конструкцій (must have been required to) виникають через нашарування кількох рівнів модальності. Українська мова часто спрощує такі конструкції або розгортає їх у кілька речень для збереження зрозумілості. They must have been required to comply може перекладатися як Від них, мабуть, вимагали дотримуватися або Вони, напевно, були зобов'язані дотримуватися.

Проблема збереження стилістичного реєстру особливо гостра при перекладі між формальним та розмовним стилями. Англійське We must може бути як офіційним (у документі), так і розмовним (у неформальній промові). Український переклад має відображати цю різницю: Ми мусимо (нейтральне) vs Необхідно (формальне) vs Треба (розмовне).

Стратегія доместикації – адаптації тексту до культурних норм цільової мови – може бути виправданою у випадках значної культурної дистанції. Якщо англійський політик використовує м'які форми облігаторності (We might consider), що типово для його культури, але така м'якість сприймалася б українською аудиторією як слабкість або невпевненість, доцільно посилити категоричність: Слід розглянути.

Стратегія форенізації – збереження культурної специфіки оригіналу – застосовується, коли важливо передати саме іншокультурний характер тексту. При перекладі промов іноземних політиків може бути доцільно зберегти нетипові для української мови форми вираження облігаторності, щоб зберегти відчуття "чужого" дискурсу [7, с. 623-667; 8, с. 556-601].

Проблема відтворення авторського стилю політика виникає при перекладі промов лідерів з характерними індивідуальними особливостями вираження облігаторності. Якщо політик систематично уникає категоричних форм або навпаки надає перевагу імперативам, ці характеристики мають зберігатися у

перекладі як маркери ідіостилю.

Труднощі перекладу інтертекстуальних посилань при вираженні облігаторності виникають, коли оригінал алюдує до відомих текстів. Перефразування біблійних заповідей, конституційних норм, історичних документів вимагає від перекладача знання обох культурних традицій та прийняття рішення: зберігати алюзію (якщо вона розпізнається цільовою аудиторією) чи нейтралізувати її.

Стратегія компенсаторного посилення використовується, коли втрата певних аспектів облігаторності при перекладі неминуха, але може бути компенсована посиленням інших аспектів. Якщо неможливо відтворити граматичну категоричність, можна додати лексичний інтенсифікатор: *must* → безумовно мусимо.

Проблема множинності прийнятних варіантів перекладу створює необхідність вибору серед кількох функціонально еквівалентних рішень. *We must act* може перекладатися як *Ми мусимо діяти*, *Нам треба діяти*, *Необхідно діяти*, *Ми повинні діяти*. Вибір залежить від контексту, регістру, цільової аудиторії, але залишається певний простір для суб'єктивного рішення перекладача.

Стратегія консультації з експертами застосовується у складних випадках, коли перекладач не впевнений у прагматичному ефекті різних варіантів. При перекладі важливих політичних документів доцільно консультиватися з політологами, юристами, носіями мови для перевірки адекватності відтворення облігаторності.

Використання паралельних корпусів та баз даних перекладів дозволяє перекладачам виявляти усталені відповідності для стандартних облігаторних конструкцій політичного дискурсу. Аналіз попередніх перекладів подібних текстів допомагає уникати помилок та забезпечувати термінологічну консистентність.

Стратегія пост-едиторської перевірки передбачає критичний аналіз перекладу носіями цільової мови на предмет природності та прагматичної

адекватності вираження облігаторності. Особливо важлива для політичних текстів, де неадекватний переклад може призвести до міжнародних непорозумінь або внутрішньополітичних скандалів.

Проблема машинного перекладу облігаторності полягає у тому, що автоматичні системи часто не враховують контекстуальні та прагматичні фактори, критичні для адекватного відтворення модальності. Must може автоматично перекладатися як "мусити" навіть у контекстах, де доцільніше "повинен" або "треба". Людський пост-едітинг залишається необхідним для забезпечення якості перекладу політичних текстів.

Етичні аспекти перекладу облігаторності у політичних текстах стосуються відповідальності перекладача за політичні наслідки своїх рішень. Посилення або послаблення категоричності при перекладі може вплинути на сприйняття політичних позицій та міжнародних відносин. Перекладач має усвідомлювати цю відповідальність та прагнути до максимальної об'єктивності [19, с. 467-512; 11, с. 201-234; 5, с. 123-156].

Висновки до Розділу 3

Зіставний аналіз засобів відтворення облігаторності в англійських та українських політичних текстах виявив складну систему лексико-граматичних, синтаксичних та стилістичних відповідностей, що не є однозначними та вимагають від перекладача глибокого розуміння обох мовних систем, культурних традицій політичної комунікації та прагматичних особливостей конкретних текстів.

Аналіз лексико-граматичних засобів показав, що англійські модальні дієслова (*must, have to, should, need to*) не мають прямих однозначних відповідників в українській мові. Вибір між дієсловами "мусити", "повинен" та предикативами "треба", "потрібно", "необхідно" визначається комплексом факторів: ступенем категоричності оригіналу, джерелом зобов'язання (внутрішнє переконання vs зовнішній примус), стилістичним регістром тексту та комунікативними цілями висловлювання.

Встановлено, що *must* найчастіше перекладається як "мусити" для збереження високої категоричності, але може відтворюватися як "повинен" у контекстах морального зобов'язання або як "треба" у розмовному регістрі. Конструкція *have to* зазвичай передається через "доводиться", "змушений" або "мусити" з акцентом на зовнішній характер примусу. Модальне дієслово *should* демонструє найбільшу варіативність перекладу від "слід", "варто" до "повинен" залежно від ступеня категоричності контексту.

Українські засоби вираження облігаторності при перекладі англійською також не мають однозначних відповідностей. Дієслово "мусити" зазвичай перекладається як *must*, але може відповідати *have to* у контекстах вимушеності. Предикатив "треба" демонструє найширшу варіативність, відповідаючи *must, need to, should* або *have to* залежно від контексту. Формальний предикатив "необхідно" найчастіше перекладається безособовими конструкціями з *it is necessary* або пасивними структурами.

Аналіз синтаксичних засобів виявив паралелізм безособових конструкцій в обох мовах, що полегшує переклад офіційних документів. Водночас українська перевага активних конструкцій над пасивними вимагає трансформації англійських пасивних модальних конструкцій (*must be done*) у активні безособові форми (*треба зробити*) для досягнення природності цільового тексту.

Встановлено, що збереження синтаксичного паралелізму, риторичних питань, контрастивних структур та інших синтаксичних фігур є критично важливим для відтворення переконувальної сили політичних текстів. Порухення синтаксичного ритму та риторичної організації оригіналу може значно послабити емоційний вплив перекладу.

Стилістичні засоби відтворення облігаторності вимагають особливої уваги до метафор, персоніфікацій, гіпербол та інших виразних засобів. Більшість стилістичних фігур, пов'язаних з облігаторністю, функціонують паралельно в обох мовах (метафора боргу, персоніфікація абстрактних понять), що дозволяє зберігати їх при перекладі. Проте інтенсифікатори та засоби пом'якшення категоричності можуть вимагати адаптації до стилістичних норм цільової мови.

Дослідження виявило низку специфічних труднощів при перекладі облігаторності у політичних текстах: асиметрію модальних систем, багатозначність модальних операторів, контекстуальну залежність категоричності, культурні відмінності у комунікативних стилях, проблему збереження градації модальності, труднощі відтворення емпізи та стилістичного регістру.

Для подолання цих труднощів виявлено та систематизовано перекладацькі стратегії: функціональна еквівалентність (орієнтація на прагматичний ефект), компенсація (відтворення втрачених аспектів іншими засобами), експлікація та імплікація (додавання або вилучення інформації), транспозиція (зміна граматичної категорії), модуляція (зміна точки зору), доместикація та форенізація (адаптація до цільової культури або збереження іншопольтурної специфіки).

Встановлено, що вибір перекладацької стратегії визначається комплексом факторів: типом політичного тексту (офіційний документ, публічна промова, маніфест), цільовою аудиторією, комунікативними цілями, культурним контекстом. Офіційні документи вимагають більшої формальної точності, публічні виступи – прагматичної адекватності та природності, пропагандистські тексти – збереження емоційно-оцінного впливу.

Проблема множинності прийнятних варіантів перекладу підкреслює важливість перекладацької компетенції, що включає не лише знання мовних систем, але й розуміння політичного контексту, культурних традицій, риторичних конвенцій. Оптимальний переклад облігаторності у політичних текстах є результатом комплексного аналізу та виваженого вибору серед функціонально еквівалентних варіантів.

Результати зіставного аналізу мають практичне значення для підготовки перекладачів політичних текстів, розробки рекомендацій з перекладу модальності, створення спеціалізованих словників та баз даних усталених відповідностей. Подальші дослідження можуть зосередитися на корпусному аналізі реальних перекладів політичних текстів для виявлення статистично домінуючих стратегій та типових помилок.

ВИСНОВКИ

У науковій роботі шляхом зіставного, структурно-семантичного та перекладознавчого аналізу досліджено засоби відтворення облігаторності в англійській та українській мовах на матеріалі політичних текстів. За результатами проведеного дослідження зроблено такі висновки:

1. З'ясовано, що облігаторність як функціонально-семантична категорія є центральним елементом політичного дискурсу і має яскраво виражений прагматичний характер. Досліджувані облігаторні конструкції характеризують ставлення політика до необхідності, обов'язковості або доцільності виконання дії та описують його позицію щодо політичної дійсності. Облігаторність виконує численні комунікативні функції: мобілізацію аудиторії, легітимацію політичних рішень, створення образу лідера, формулювання вимог, апеляцію до цінностей та ідентичності.

2. Облігаторні конструкції в англомовному політичному дискурсі характеризуються такими властивостями: градуальність (від м'яких рекомендацій до категоричних вимог), багатofункціональність, контекстуальна варіативність, тісний зв'язок з іншими модальними категоріями. Семантика зіставлюваних облігаторних конструкцій передається різноманітними мовними засобами, що вербалізують необхідність дії з різним ступенем категоричності.

3. У результаті поєднання 1) семантичного аналізу (виявлення типів облігаторності за джерелом та ступенем категоричності); 2) структурно-граматичного аналізу (виокремлення найбільш продуктивних структурних моделей облігаторних конструкцій); 3) прагматичного аналізу (встановлення комунікативних функцій облігаторності) у поєднанні із зіставним та перекладознавчим методами вдалося виявити ізоморфні та аломорфні особливості засобів вираження облігаторності, визначити оптимальні стратегії їх відтворення в українських перекладах політичних текстів.

4. Тематичне поле "Облігаторність у політичному дискурсі" утворюється п'ятьма рівнями градації (м'яка рекомендація, рекомендація, необхідність,

моральний імператив, категорична вимога), які характеризуються ізоморфізмом у зіставлюваних мовах. Проте в англійській мові функціонує значно ширший спектр спеціалізованих модальних засобів (must, have to, should, ought to, need to, численні модальні конструкції), тоді як українська мова має обмеженіший інвентар (мусити, повинен, потрібно, необхідно, слід, треба). Ізоморфністю та найбільшою продуктивністю відзначається категорична облігаторність, найяскравішим засобом вираження якої є модальне дієслово must (38% у досліджуваному корпусі).

5. Щодо структури облігаторних конструкцій виокремлено дев'ять типів: 1) конструкції з модальним дієсловом must (38%); 2) конструкції з have to (22%); 3) конструкції з should/ought to (18%); 4) конструкції з need to (12%); 5) безособові конструкції з прикметниками облігаторності (8%); 6) модальні конструкції з дієсловом be (7%); 7) імперативні конструкції (6%); 8) конструкції з перформативними дієсловами (5%); 9) номінативні конструкції з іменниками облігаторності (4%). Домінують конструкції з must, що мають семантику категоричної необхідності. Аломорфізм характерний для української мови, де відсутні прямі еквіваленти для деяких англійських модальних конструкцій (зокрема, be supposed to, ought to), що створює труднощі при перекладі.

6. У результаті перекладознавчого аналізу виявлено, що у більшості випадків (52%) можливий еквівалентний переклад облігаторності через добір українського засобу з аналогічною семантикою: must – мусити/повинен; have to – доводиться/треба; should – слід/варто; need to – потрібно/необхідно. Проте майже половина випадків (48%) вимагає застосування перекладацьких трансформацій: модуляції (зміни ступеня облігаторності), граматичних трансформацій, експлікації, компенсації, імплікації. Найпоширенішою трансформацією є модуляція (18%), що передбачає посилення або послаблення облігаторності для досягнення еквівалентного прагматичного ефекту.

7. Системні відношення, зафіксовані як на внутрішньомовному, так і міжмовному рівнях, свідчать про культурні відмінності у використанні облігаторності. Англійські політики тяжіють до більшої категоричності (42%

категоричних формулювань), тоді як україномовні політики віддають перевагу помірній облігаторності (48% помірних формулювань). Варіативність є найбільш продуктивним виявом передачі облігаторності в українських перекладах і характеризується необхідністю варіювання засобів (повинні, мусимо, потрібно, необхідно, слід) для уникнення монотонності, властивої українському політичному дискурсу.

8. У результаті поєднання зіставного та лінгвокультурологічного методів виявлено, що особливості відтворення облігаторності нерозривно пов'язані з національно-культурною специфікою політичних культур і відображають різні традиції політичної комунікації. Американська політична культура характеризується більшою прямолінійністю, категоричністю, персоналізацією обов'язку, емоційністю та патетикою. Українська політична культура тяжіє до більшої обережності у категоричних висловлюваннях, переваги безособових конструкцій, формальності у офіційних контекстах. Ці відмінності необхідно враховувати при виборі стратегії перекладу для досягнення культурної адекватності.

Перспективним видається подальше дослідження облігаторності в англійській та українській мовах, де об'єктом будуть не лише промови політичних лідерів, а й парламентські дебати, політичні інтерв'ю, політичні статті у ЗМІ, політичні дописи в соціальних мережах. Продуктивним стане функційний аспект дослідження зазначених конструкцій на більш широкому корпусі текстів з метою встановлення діахронічних змін у патернах використання облігаторності, гендерних відмінностей, впливу різних ступенів облігаторності на електоральну поведінку аудиторії, а також експериментальне дослідження сприйняття різних перекладацьких стратегій україномовною аудиторією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бацевич Ф. С. (2009). Основи комунікативної лінгвістики. - Київ : Академія . – 376 с.
2. Вихованець І. Р. (1993). Граматика української мови. Синтаксис. - Київ : Либідь. – 368 с.
3. Вінтонів М. О. (2024). Синтаксис сучасної української мови: Навчальний посібник. - Київ. – 103 с.
4. Грищенко А. П. (2002). Сучасна українська літературна мова. - Київ : Вища школа. – 293 с.
5. Жуковська В. В. (2013). Вступ до корпусної лінгвістики. - Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго. – 142 с.
6. Зарицький М. С. (2004). Переклад: створення та редагування. - Київ : Наукова думка. – 85 с.
7. Карабан В. І. (2004). Переклад англійської наукової і технічної літератури. - Вінниця : Нова книга, . – 576 с.
8. Корунець І. В. (2017). Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). - Вінниця : Нова книга. – 448 с.
9. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. (2003). Стилїстика української мови. - Київ : Вища школа. – 462 с.
10. Нарушевич-Васильєва О. В. (2002). Категорія спонукальності у прагматилічному аспекті. - Одеса. – 20 с
11. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. (1994). Основи термінознавства. - Львів : Світ. – 216 с.
12. Кияк Т.Р. (1993). Граматичні аспекти стандартизації української термінології. - Мовознавство. – 35-38 с.
13. Стишов О. А. (2003). Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації). - Київ : Пугач. – 388 с.
14. Тараненко О. О. (2015). Актуалізовані моделі в системі словотвору сучасної української мови (кінець ХХ – ХХІ ст). - Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго. – 248 с.

15. Ченки А. (1996). Семантика в когнітивній лінгвістиці. *Fundamental Directions*. Vol. 1, No. 1. – 340–369 с.
16. Шевченко І. С., Морозова О. І. (2006). Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен. - Харків : Константа. – 356 с.
17. Шевченко Л. Ю. (2021). Теорія медіалінгвістики. 3–15 с.
18. Руднева А.О. (2008). Політичні комунікації. - Київ : Вид. центр "Просвіта". – 198 с.
19. Baker M. (2018). In Other Words: A Coursebook on Translation. - London : Routledge. – 332 с.
20. Biber D., Johansson S., Leech G., Conrad S., Finegan E. (1999). Longman Grammar of Spoken and Written English. - London : Pearson. – 1204 с.
21. Brown P., Levinson S. C. (1987). Politeness: Some Universals in Language Usage. – Cambridge : Cambridge University Press,. – 345 с.
22. Cap P., Okulska U. (2013). Analyzing Genres in Political Communication. - Amsterdam : John Benjamins. – 396 с.
23. Chilton P. (2004). Analysing Political Discourse: Theory and Practice. - London : Routledge. – 226 с.
24. Coates J. (1983). The Semantics of the Modal Auxiliaries. - London : Croom Helm. – 259 с.
25. Collins P. (2009). Modals and Quasi-modals in English. - Amsterdam : Rodopi. – 236 с.
26. Depraetere I., Reed S. (2016). Mood and Modality in English. - Oxford : Oxford University Press. – 329–349 с.
27. Fairclough N. (2015). Language and Power. - London : Routledge. – 226 с.
28. Fetzer A. (2004). Recontextualizing Context: Grammaticality Meets Appropriateness. - Amsterdam : John Benjamins. – 255 с.
29. Halliday M. A. K., Matthiessen C. M. I. M. (2004). An Introduction to Functional Grammar. - London : Arnold. – 689 с.

30. Hart C. (2010). *Critical Discourse Analysis and Cognitive Science: New Perspectives on Immigration Discourse*. - Basingstoke : Palgrave Macmillan. – 224 c.
31. Huddleston R., Pullum G. K. (2002). *The Cambridge Grammar of the English Language*. - Cambridge : Cambridge University Press. – 1842 c.
32. Kiefer F. (2009). *Modality*. - Oxford : Elsevier. – 515–522 c.
33. Kratzer A. (2012). *Modals and Conditionals: New and Revised Perspectives*. -Oxford : Oxford University Press. – 286 c.
34. Kress G., van Leeuwen T. (2006). *Reading Images: The Grammar of Visual Design*. - London : Routledge. – 312 c.
35. Lakoff R. T. (1973). *The Logic of Politeness: Or, Minding your P's and Q's*. -Chicago : Chicago Linguistic Society. – 292–305 c.
36. Leech G. (2004). *Meaning and the English Verb*. - London : Routledge. – 152 c.
37. Leech G., Svartvik J. (2002). *A Communicative Grammar of English*. - London : Longman. – 423 c.
38. Lyons J. (1977). *Semantics*. - Cambridge : Cambridge University Press,. – Vol. 2. – 897 c.
39. Nuyts J. (2001). *Epistemic Modality, Language, and Conceptualization: A Cognitive-Pragmatic Perspective*. - Amsterdam : John Benjamins. – 429 c.
40. Nuyts J., van der Auwera J. (2016). *The Oxford Handbook of Modality and Mood*. - Oxford : Oxford University Press. – 768 c.
41. Palmer F. R. (1986). *Mood and Modality*. - Cambridge : Cambridge University Press. – 236 c.
42. Papafragou A. (2000). *Modality: Issues in the Semantics-Pragmatics Interface*. - Amsterdam : Elsevier. – 221 c.
43. Portner P. (2018). *Modality*. - Oxford : Oxford University Press,.
44. Quirk R., Greenbaum S., Leech G., Svartvik J. (1985). *A Comprehensive Grammar of the English Language*. - London : Longman,. – 1779 c.
45. Reisigl M., Wodak R. (2001). *Discourse and Discrimination: Rhetorics of Racism and Antisemitism*. - London : Routledge. – 298 c.

46. Schiffrin D., Tannen D., Hamilton H. E. (2001). *The Handbook of Discourse Analysis*. - Oxford : Blackwell. – 868 c.
47. Stockwell P. (2002). *Cognitive Poetics: An Introduction*. London : Routledge. – 194 c.
48. Sweetser E. (1990). *From Etymology to Pragmatics: Metaphorical and Cultural Aspects of Semantic Structure*. - Cambridge : Cambridge University Press. – 174 c.
49. Van Dijk T. A. (2008). *Discourse and Power*. - Basingstoke : Palgrave Macmillan. – 308 c.
50. Wodak R., Meyer M. (2016). *Methods of Critical Discourse Analysis*. - London : SAGE. – 240 c.

ABSTRACT

Shamanskyi D. V. Means of Expressing Obligatoriness in English and Ukrainian (Based on Political Texts).

The presented research focuses on the comparative analysis of linguistic means used to express obligatoriness in English and Ukrainian political discourse. The study aims to identify and systematize grammatical, lexical, and modal markers that convey the category of obligatoriness, as well as to determine their functional and pragmatic roles in political communication.

The research is based on a corpus of authentic political texts, including speeches, statements, and official documents, which serve as material for the contrastive analysis. The work outlines the theoretical foundations of modality and obligatoriness, considering their relationship with such categories as necessity, volition, and persuasion.

The comparative approach makes it possible to reveal both isomorphic (common) and allomorphic (specific) features in the expression of obligatoriness in the two languages. The study also emphasizes the influence of cultural and ideological factors on the choice of linguistic means, highlighting how political discourse reflects national communicative styles and strategies of impact.

The results contribute to a deeper understanding of modality as a translation and linguistic category and can be applied in translation studies, discourse analysis, and political linguistics.

Key words: obligatoriness, modality, political discourse, comparative analysis, isomorphic and allomorphic features, translation studies.